

IZBA CYWILNA

Biuletyn Sądu Najwyższego

2015

11

Redakcja
Jacek Gudowski
Maciej Machowski

Współpraca
Joanna Buchalska, Sylwia Janas
Radosław Nowaczewski, Olga Maria Piaskowska
Maciej Plaskacz, Katarzyna Purzyńska
Joanna Studzińska, Elżbieta Szczepanowska
Arkadiusz Turczyn, Bartosz Wołodkiewicz
Magdalena Wróbel, Andrzej Zielony

przy udziale

Wolters Kluwer

Wolters Kluwer SA
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
www.wolterskluwer.pl

infolinia: 801 044 545
tel. 22 535 82 03
e-mail: handel@wolterskluwer.pl

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 4 lutego 2015 r., IV CSK 257/14, do rozstrzygnięcia składowi powiększonemu Sądowi Najwyższemu, zagadnienia prawnego:

„Czy art. 189 k.p.c. może stanowić podstawę żądania przez członka stowarzyszenia ustalenia nieistnienia uchwały organu stowarzyszenia niedotyczącej jego stosunku członkostwa?”
podjął uchwałę:

Artykuł 189 k.p.c. nie może być podstawą żądania przez członka stowarzyszenia ustalenia nieistnienia uchwały organu stowarzyszenia niedotyczącej jego stosunku członkostwa.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 20 października 2015 r., III CZP 27/15, T. Ereciński, J. Górowski, J. Gudowski, A. Owczarek, M. Romańska, T. Wiśniewski, M. Wysocka)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2015 r., V Ca 1959/14, zagadnienia prawnego:

„Czy wprowadzony ustawą z dnia 24 sierpnia 2007 roku o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2007 r. Nr 173, poz. 1218) przepis art. 73 ust. 2a pkt 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami w zakresie w jakim stanowi

podstawę do zmiany stawki opłaty za użytkowanie wieczyste nieruchomości gruntowej ma zastosowanie także w przypadku gdy ustanowienie odrębnej własności lokalu garażowego miało miejsce przed wejściem w życie wskazanego przepisu?”

podjął uchwałę:

Wprowadzony ustawą z dnia 24 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 173, poz. 1218) art. 73 ust. 2a pkt 1 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 1774) stanowi podstawę do zmiany stawki opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste nieruchomości gruntowej także wtedy, gdy ustanowienie odrębnej własności lokalu użytkowego w budynku wzniesionym na tej nieruchomości nastąpiło przed dniem wejścia tego przepisu w życie.

(uchwała z dnia 8 października 2015 r., III CZP 53/15, A. Piotrowska, I. Gromska-Szuster, K. Zawada)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2015 r., XXIII Ga 1972/14, zagadnienia prawnego:

„Czy odpowiedzialność członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przewidziana w art. 299 § 1 k.s.h. rozciąga się na zobowiązania powstałe po złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości, w tym zobowiązania z tytułu wynagrodzenia tymczasowego nadzorcy sądowego, w sytuacji oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze?”

podjął uchwałę:

Zobowiązania z tytułu wynagrodzenia tymczasowego nadzorcy sądowego, niewyegzekwowane od spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, co do której oddalono wnioski o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 233 ze zm.),

są objęte przewidzianą w art. 299 § 1 k.s.h. odpowiedzialnością członków zarządu.

(uchwała z dnia 8 października 2015 r., III CZP 54/15, A. Piotrowska, I. Gromska-Szuster, K. Zawada)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 10 marca 2015 r., II Cz 1465/14, zagadnienia prawnego:

„Czy wierzyciel hipoteczny, niebędący wierzycielem egzekwującym, który przed zajęciem nieruchomości uzyskał na niej hipotekę zwykłą, stwierdzoną w opisie i oszacowaniu, i który uzyskał przybicie na skutek zgłoszenia wniosku o przejęcie nieruchomości na własność, a następnie – w ramach wykonania warunków licytacyjnych – złożył oświadczenie o zaliczeniu na poczet ceny nabycia swojej wierzytelności hipotecznej, może uzyskać przysądzenie własności pomimo tego, że podmiot ten nie przedłożył tytułu wykonawczego przeciwko dłużnikowi?”

podjął uchwałę:

Wierzytelność nabywcy licytacyjnego zabezpieczona na nieruchomości dłużnika hipoteką ujawnioną w opisie i oszacowaniu, przedstawiona do zaliczenia na poczet ceny nabycia nieruchomości, powinna być stwierdzona tytułem wykonawczym (art. 968 § 1 w związku z art. 1036 § 2 k.p.c.). Dotyczy to także wierzytelności zabezpieczonej hipoteką zwykłą powstałą przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 131, poz. 1075), jeżeli postępowanie egzekucyjne zostało wszczęte po tej dacie (art. 13 ust. 1 tej ustawy).

(uchwała z dnia 8 października 2015 r., III CZP 55/15, A. Piotrowska, I. Gromska-Szuster, K. Zawada)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2015 r., I Ca 478/14, zagadnienia prawnego:

„Czy czynność procesowa dłużnika w postaci zgody na przyznanie własności rzeczy wspólnej innemu współwłaścicielowi bez pełnego ekwiwalentu, zaakceptowana orzeczeniem sądu, może być skuteczną podstawą roszczenia uznania bezskuteczności z przepisu art. 527 k.c., przy zaistnieniu przesłanek tam unormowanych?”
podjął uchwałę:

Przedmiotem powództwa określonego w art. 527 § 1 k.c. może być czynność procesowa dłużnika w postaci zgody wyrażonej w postępowaniu o zniesienie współwłasności rzeczy wspólnej na przyznanie własności rzeczy drugiemu współwłaścicielowi bez ekwiwalentu z jego strony.

(uchwała z dnia 8 października 2015 r., III CZP 56/15, A. Piotrowska, I. Gromska-Szuster, K. Zawada)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 17 października 2014 r., I ACa 482/14, zagadnienia prawnego:

„Czy w sprawie o ustalenie nieistnienia uchwały wspólnoty mieszkaniowej, wspólnota mieszkaniowa może być reprezentowana przez zarząd, w którego skład wchodzi osoba będąca jednocześnie członkiem organu zarządzającego podmiotu skarżącego tę uchwałę, a jeżeli nie, to czy skutkuje to koniecznością powołania przez wspólnotę mieszkaniową pełnomocnika do reprezentowania jej w tym sporze?”
podjął uchwałę:

W sprawie o ustalenie nieistnienia uchwały wspólnoty mieszkaniowej pozwana wspólnota mieszkaniowa nie może być reprezentowana przez członka jej jednoosobowego zarządu będącego jednocześnie członkiem zarządu osoby prawnej, która zaskarżyła uchwałę. W takiej sytuacji wspólnotę mieszkaniową reprezentuje pełnomocnik powołany uchwałą właścicieli lokali.

(uchwała z dnia 8 października 2015 r., III CZP 57/15, A. Piotrowska, I. Gromska-Szuster, K. Zawada)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 4 marca 2015 r., II Ca 976/14, zagadnienia prawnego:

„Czy współuczestnikom formalnym, o jakich mowa w art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c., reprezentowanym przez tego samego pełnomocnika procesowego, będącego adwokatem lub radcą prawnym, sąd przyznaje zwrot kosztów w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu jednego pełnomocnika?”

podjął uchwałę:

Współuczestnikom formalnym (art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.), reprezentowanym przez jednego pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym, należy się zwrot kosztów procesu obejmujących jego wynagrodzenie ustalone odrębnie w stosunku do każdego współuczestnika. Sąd powinien jednak obniżyć to wynagrodzenie, jeżeli przemawia za tym nakład pracy pełnomocnika, podjęte przez niego czynności oraz charakter sprawy (art. 109 § 2 k.p.c.).

(uchwała z dnia 8 października 2015 r., III CZP 58/15, A. Piotrowska, I. Gromska-Szuster, K. Zawada)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2015 r., I ACz 387/15, zagadnienia prawnego:

„Czy w stanie prawnym obowiązującym po wejściu w życie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu cywilnym (Dz.U. z dnia 30 kwietnia 2013 r., poz. 518), wynagrodzenie instytutu naukowego lub naukowo-badawczego za sporządzoną opinię winno być określane w oparciu o stawki wskazane w tym rozporządzeniu, z uwzględnieniem zasad określonych w art. 89 i następne ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) czy też w oparciu o stawki

i zasady określania wynagrodzenia, stosowane w instytucie sporządzającym opinię?”

podjął uchwałę:

Podstawą wynagrodzenia przyznanego za opinię sporządzoną na zlecenie sądu przez instytut naukowy są stawki stosowane w tym instytucie. Sąd ustala ostateczną wysokość wynagrodzenia, stosując odpowiednio art. 89 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1025 ze zm.).

(uchwała z dnia 21 października 2015 r., III CZP 59/15, A. Górski, A. Piotrowska, K. Strzelczyk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z dnia 17 czerwca 2015 r., III Ca 490/15, zagadnienia prawnego:

„Czy dopuszczalna jest droga sądowa w sprawie z powództwa spółdzielni mieszkaniowej przeciwko komornikowi o zasądzenie opłaty za udzielenie informacji temu komornikowi w oparciu o art. 2 ust. 5 i 9 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376 ze zm.), w związku z prowadzonym przez niego postępowaniem egzekucyjnym?”

podjął uchwałę:

Niedopuszczalna jest droga sądowa w sprawie z powództwa spółdzielni mieszkaniowej przeciwko komornikowi sądowemu o zasądzenie opłaty za udzielenie mu na podstawie art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 790) informacji niezbędnych do prawidłowego prowadzenia postępowania egzekucyjnego.

(uchwała z dnia 21 października 2015 r., III CZP 66/15, A. Górski, A. Piotrowska, K. Strzelczyk)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 22 maja 2015 r., II Ca 1240/13, zagadnienia prawnego:

„Czy do przedawnienia roszczenia o zapłatę wynagrodzenia za studia, wynikającego z umowy o warunkach odpłatności za studia, o której mowa w art. 160 ust. 3 ustawy z 27 lipca 2005 r. o szkolnictwie wyższym w brzmieniu obowiązującym 1 października 2009 r. (Dz.U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365 ze zm.), zawartej przed dniem wejścia w życie ustawy z 11 lipca 2014 roku o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r., poz. 1198), wymagalnego przed 1 października 2014 r., ma zastosowanie art. 751 pkt 1 albo 2 kodeksu cywilnego, czy art. 118 kodeksu cywilnego?”
podjął uchwałę:

Do przedawnienia roszczenia o opłatę za studia określoną w umowie zawartej na podstawie art. 160 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym w brzmieniu obowiązującym w dniu 1 października 2009 roku (Dz.U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365), w okresie przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r., poz. 1198), miał zastosowanie dziesięcioletni termin przewidziany w art. 118 k.c.

(uchwała z dnia 21 października 2015 r., III CZP 67/15, A. Górski, A. Piotrowska, K. Strzelczyk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 17 czerwca 2015 r., XV Cz 616/15, zagadnienia prawnego:

„Czy adwokatowi ustanowionemu z urzędu celem reprezentowania strony uprawnionej do alimentów przyznaje się – w przypadku braku podstaw do obciążenia osoby zobowiązanej do alimentów obowiązkiem zwrotu kosztów – od Skarbu Państwa zwrot kosztów pomocy prawnej według niższej stawki wynagrodzenia określonej w § 7 ust. 1 pkt 11 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r.

w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 r., poz. 461) czy też według stawki wyższej wynikającej z treści § 7 ust. 4 w zw. z § 6 cytowanego rozporządzenia?”

podjął uchwałę:

Jeżeli osoba zobowiązana do alimentów nie została obciążona obowiązkiem zwrotu kosztów, adwokatowi ustanowionemu z urzędu dla strony uprawnionej do alimentów przyznaje się od Skarbu Państwa wynagrodzenie ustalone na podstawie § 7 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.).

(uchwała z dnia 21 października 2015 r., III CZP 68/15, A. Górski, A. Piotrowska, K. Strzelczyk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 25 czerwca 2015 r., II Ca 376/15, zagadnienia prawnego:

„1. Czy zobowiązanie osób zajmujących lokal bez tytułu prawnego w rozumieniu art. 18 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego jest zobowiązaniem solidarnym?

2. W przypadku odpowiedzi negatywnej na pytanie pierwsze – czy zobowiązanie to dzieli się na równe części, czy też o rozmiarze długu poszczególnych współdłużników decyduje zakres korzystania przez nich z zajmowanego bez tytułu prawnego lokalu?”

podjął uchwałę:

Odpowiedzialność odszkodowawcza osób zajmujących lokal bez tytułu prawnego, przewidziana w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym

zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 150 ze zm.), ma charakter odpowiedzialności *in solidum*.

(uchwała z dnia 21 października 2015 r., III CZP 70/15, A. Górski, A. Piotrowska, K. Strzelczyk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Olsztynie postanowieniem z dnia 9 czerwca 2015 r., IX Ca 232/15, zagadnienia prawnego:

„Czy umowa darowizny udziału we współwłasności rzeczy ruchomej na rzecz współwłaściciela tej rzeczy powoduje przejście na obdarowanego uprawnienia z tytułu rękojmi za wady fizyczne rzeczy w postaci uprawnienia do odstąpienia od umowy sprzedaży w całości?”

przekazał zagadnienie do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego.

(postanowienie z dnia 21 października 2015 r., III CZP 64/15, A. Górski, A. Piotrowska, K. Strzelczyk)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIĘCIA

III CZP 90/15

„Czy wynagrodzenie radcy prawnego ustanowionego z urzędu, zasądzone na rzecz strony reprezentowanej przez tego pełnomocnika od strony przeciwnej, podlega podwyższeniu o podatek od towarów i usług (VAT)?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 25 września 2015 r., VIII Cz 635/15, R. Krawczyk, H. Matuszewska, J. Siedlaczek)

Sąd Okręgowy zaakcentował konieczność odróżnienia sytuacji, w której koszty procesu zasądzone są od przeciwnika, od sytuacji, w której koszty te pokrywa Skarb Państwa w przypadku bezskuteczności egzekucji. Zauważył, że dopóki wynagrodzenie pełnomocnika stanowi element kosztów procesu, tj. przed stwierdzeniem bezskuteczności egzekucji, dopóty jego granice określa § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.). W praktyce można dostrzec również pogląd, zgodnie z którym w razie zasądzenia kosztów procesu na rzecz strony reprezentowanej przez pełnomocnika z urzędu, są one ograniczone do 150% stawki minimalnej. Pojawiają się również przypadki przyznawania pełnomocnikowi wynagrodzenia od Skarbu Państwa powiększonego o podatek od towarów i usług z pomi-

nięciem zasad rozstrzygnięcia o kosztach procesu, przy jednoczesnym obciążeniu przeciwnika przegrywającego proces obowiązkiem zwrotu wypłaconej kwoty w ramach ściągnięcia kosztów sądowych.

Wyegzekwowanie w całości kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z kosztów procesu zasądzonych od strony przeciwnej skutkuje zaspokojeniem pełnomocnika w stosunku do Skarbu Państwa. Gdy egzekucja należnych kosztów pełnomocnika od strony przeciwnej jest nieskuteczna albo skuteczna w części, zachodzi potrzeba złożenia wniosku o przyznanie takich kosztów od Skarbu Państwa i oświadczenia o tym, że nie zostały one uiszczone w całości albo w części. Wykazanie bezskuteczności egzekucji zmienia charakter tych kosztów, a wobec wniosku pełnomocnika stają się one należnością publicznoprawną. Dopiero wtedy ich wysokość zostaje ograniczona do 150% stawki minimalnej i w tej chwili powinno nastąpić podwyższenie przyznanego pełnomocnikowi wynagrodzenia o podatek od towarów i usług. Zastosowanie § 2 ust. 3 rozporządzenia pozostawałoby natomiast w kolizji z dopuszczalnością zasądzenia wynagrodzenia w wysokości od 1 do 6-krotności stawki minimalnej. Sąd drugiej instancji podniósł też, że w takiej sytuacji zasądzone wynagrodzenie powiększone o podatek od towarów i usług przekraczałoby maksymalną wysokość wynagrodzenia.

W ocenie Sądu, wydaje się zasadne, że w przypadku rozstrzygnięcia o zwrocie kosztów procesu pomiędzy stronami, z których wygrywająca jest reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu, nie jest możliwe powiększenie zasądzonej kwoty o podatek od towarów i usług.

Kierując się wykładnią literalną można uznać, że podwyższenie wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu o podatek od towarów i usług następuje zawsze wtedy, gdy podstawą umocowania jest postanowienie sądu i podwyższenie zasądzonych kosztów zastępstwa procesowego o ten podatek następowałoby również w razie zasądzenia ich od przeciwnika, co może kolidować z zasądzeniem wynagrodzenia w maksymalnej wysokości.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, treść § 2 ust. 3 rozporządzenia należałoby odnosić wyłącznie do przypadków zasądzenia wynagrodzenia bezpośrednio na rzecz pełnomocnika od Skarbu Państwa, a nie do kosztów procesu należnych między stronami. Umożliwia to orzekanie w granicach od 1 do 6-krotności stawki minimalnej i jego wyegzekwo-

wanie, a jednocześnie gwarantuje wypłatę wynagrodzenia ze środków budżetowych wobec niewypłacalności strony przegrywającej. Sprzyja temu także spójność zakresu podmiotów uprawnionych do zaskarżania postanowień sądu w przedmiocie kosztów zastępstwa procesowego.

A.T.

*

III CZP 91/15

„1. Czy wskutek udzielenia przez sąd pierwszej instancji zabezpieczenia roszczenia o stwierdzenie nieważności, ewentualnie o uchylenie uchwał walnego zgromadzenia spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – poprzez wstrzymanie wykonalności uchwały o odwołaniu dotychczasowego członka zarządu oraz uchwał o powołaniu nowego składu zarządu, uprawnionym do wniesienia zażalenia na postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia w imieniu spółki oraz do reprezentowania jej w postępowaniu zażaleniowym jest zarząd w nowym czy też w dotychczasowym składzie?

2. W przypadku uznania, że wstrzymanie wykonania uchwał powoduje odzyskanie, na czas trwania zabezpieczenia, uprawnień przez zarząd w poprzednim składzie, oraz zważywszy, że wnioskodawcą jest członek zarządu spółki odwołany uchwałą, której wykonalność wstrzymano – czy doręczenie odpisu postanowienia zabezpieczającego na adres obowiązanej spółki nie posiadającej kuratora (art. 253 § 2 k.s.h.) powoduje rozpoczęcie biegu terminu do zaskarżenia postanowienia zabezpieczającego, czy też doręczenie takie należy uznać za bezskuteczne?

3. Czy hipoteza artykułu 253 § 2 k.s.h. obejmuje także stan faktyczny, w którym konflikt wspólników znajduje wyraz w podejmowaniu w krótkich odstępach czasu kolejnych uchwał zgromadzenia wspólników zmieniających skład zarządu, kwestionowanych przez część wspólników w kolejnych postępowaniach sądowych zmierzających do uchylenia względnie stwierdzenia nieważności uchwał?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 września 2015 r., I ACz 1746/15, L. Sularzycka, M. Konsek-Bitkowska, J. Paszkowski)

W wyniku wstrzymania wykonalności uchwał o odwołaniu członka zarządu i powołaniu trzech nowych członków zarząd w nowym składzie nie może działać za spółkę, gdyż „odżywają” uprawnienia zarządu w poprzednim składzie. Postanowienie w tym przedmiocie jest natychmiast skuteczne, więc można dojść do wniosku, że nowy zarząd utracił też prawo do zaskarżenia tego postanowienia zażaleniem w imieniu spółki, na co wskazuje wykładnia literalna.

Mając na względzie specyfikę tego typu postępowań – również w przypadku wspólnot mieszkaniowych – Sąd drugiej instancji zasygnalizował, że na skutek wstrzymania wykonania uchwał po obu stronach procesu pozostają przedstawiciele tej samej grupy osób związanych ze starym zarządem, a oponenti stojący po stronie nowego zarządu zostają wyrugowani ze sprawy. Może to prowadzić do fikcyjności procesów, ponieważ stary zarząd nie jest zainteresowany zaskarżeniem postanowienia zabezpieczającego, które przywróciło jego uprawnienia. Praktyka pokazuje, że sądy, mając tego świadomość, dopuszczają reprezentację obowiązanej spółki (wspólnoty) przez nowy zarząd w postępowaniu zażaleniowym, co gwarantuje rzeczywiste rozpoznanie sprawy w dwóch instancjach.

Mając na względzie okoliczności sprawy, Sąd Apelacyjny powziął też wątpliwości ujęte w drugim zagadnieniu. Miał świadomość, że zarząd spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie może działać za spółkę w sprawie o uchylenie uchwały zgromadzenia wspólników wytoczonej przez wspólnika, będącego jednocześnie członkiem zarządu pozwanej spółki (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 63/09, OSNC 2010, nr 4, poz. 55), więc z dniem wydania postanowienia o zabezpieczeniu w spółce wystąpiły braki w reprezentacji uniemożliwiające występowania w sprawie, co powinno skutkować zawieszeniem postępowania do czasu ustanowienia kuratora. Wspólnicy nie ustanowili pełnomocnika, a wobec konfliktu wspólników i wymagania kworum nie jest prawdopodobne ustanowienie pełnomocnika w przyszłości. Postępowanie nie zostało zawieszono, a spółce doręczono odpis zażalenia, więc wobec „odzycia” uprawnień poprzedniego zarządu zawieszenie postępowania i wyznaczenie kuratora jest niezbędne. W razie uznania bezskuteczności doręczenia postanowienia zabezpieczającego zachodziłyby podstawy do odrzucenia zażalenia wniesionego przez nie-

uprawniony zarząd, ale bez uprawomocnienia się postanowienia, skoro nie nastąpiło właściwe doręczenie i nie rozpoczął biegu termin do jego zaskarżenia. Po odrzuceniu zażalenia należałoby zwrócić akta Sądowi Okręgowemu celem zawieszenia postępowania, wyznaczenia kuratora i doręczenia mu postanowienia zabezpieczającego. Jednak zawieszenie nie wywiera skutków od chwili zdarzeń, które je wywołały, terminy nie biegną i zaczynają biec od początku dopiero w momencie podjęcia postępowania, przy czym dotyczy to terminów, które nie upłynęły przed zawieszeniem postępowania.

Wątpliwość sprowadza się zatem do tego, czy doręczenie postanowienia zabezpieczającego skutkowało rozpoczęciem biegu terminu do wniesienia zażalenia. Jeżeli doręczenie do spółki pozbawionej organu uprawnionego do reprezentacji nie było skuteczne, to należy zastosować art. 179 § 2 k.p.c. W razie zaakceptowania przeciwnego stanowiska i uznania, że formalnie wspólnicy nadal mogą ustanowić pełnomocnika, a termin do wniesienia zażalenia już upłynął, to jedyną możliwością jest zawieszenie postępowania zażaleniowego przez Sąd Apelacyjny, ustanowienie kuratora, wezwanie kuratora do uzupełnienia braków zażalenia (podpisania zażalenia lub zatwierdzenia czynności pełnomocnika) pod rygorem odrzucenia zażalenia.

Uzasadniając trzecie zagadnienie, Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę na taktykę części wspólników, którzy ponownie podejmują uchwały zmieniające skład zarządu, co do których ze względu na brak kworum prawdopodobne jest roszczenie o ich uchylenie. Uchwały spółki z ograniczoną odpowiedzialnością dotknięte zasadniczymi wadami są skuteczne dopóty, dopóki nie wyeliminuje się ich z obrotu lub ich skuteczność nie zostanie wstrzymana, więc przy wielokrotności podejmowanych uchwał w tym samym przedmiocie (odwołanie i powołanie członków zarządu) trzeba przyjąć, że każda z nich była od dnia podjęcia do wstrzymania wykonalności skuteczna. Tym samym spółka mogła być reprezentowana przed sądem przez zarząd, skoro nie zasiadał w nim odwołany członek zarządu będący wspólnikiem.

W związku z tymi uchwałami i następnie wydawaniem postanowień zabezpieczających spółka wielokrotnie odzyskuje i traci organ uprawniony do reprezentacji, co może każdorazowo uzasadniać powołanie kuratora i jego odwołanie z chwilą podjęcia nowych uchwał. W rezultacie

zaprzeczona zostaje zasada rzetelnego procesu, brak lojalności współników wobec spółki oraz istnieje ryzyko nieważności postępowania. Sąd Apelacyjny, w obliczu destabilizacji składu zarządu spółki, ryzyka nieważności postępowania, naprzemiennego podejmowania uchwał, kolejno naprzemiennego cofania środków zaskarżenia, cofania oświadczeń o cofnięciu środków zaskarżenia, nie dostrzegł innej możliwości przeciwdziałania w postępowaniu sądowym takiej taktyce niż dokonanie szerszej wykładni art. 253 § 2 k.s.h., mając jednak wątpliwości co do jej trafności.

A.T.

*

III CZP 92/15

„Czy opłata za informację z konta płatników składek ubezpieczonych, udzielaną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych komornikowi na podstawie art. 50 ust. 3 i 10 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stanowi świadczenie pieniężne, od którego w razie zwłoki lub opóźnienia w jej zapłacie mogą być naliczane odsetki ustawowe na podstawie przepisów prawa cywilnego?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 7 sierpnia 2015 r., XV Ca 72/15, E. Nerga-Kujawa, A. Adamczuk, A. Lewandowska)

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że przedstawione zagadnienie prawne jest następstwem postępowania o zapłatę, które Zakład Ubezpieczeń Społecznych wytacza komornikom sądowym z tytułu nieterminowego regulowania opłat za informacje z kont płatników składek ubezpieczonych udzielaną na podstawie art. 50 ust. 3 i 10 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Wskazał, że orzeczenia wydawane w sądach powszechnych są rozbieżne; część sądów odrzuca pozew, część oddala, a część powództwo uwzględnia. Pierwsze stanowisko, którego następstwem jest odrzucenie pozwu Zakład Ubezpieczeń Społecznych, uzasadnia się tym, że zachodzi niedopuszczalność drogi sądowej, gdyż w takiej sprawie właściwą drogą jest skarga na czynności komornika (art. 767 § 1 i 2 k.p.c.). Drugie, które dopuszcza w prezentowanych sprawach dopuszczalność drogi sądowej, wskazuje na konieczność rozważenia zasad-

ności zastosowania w tych sprawach art. 481 § 1 k.c., choć takie stanowisko nie jest w pełni jednolite w judykaturze ze względu na wątpliwości co do możliwości zastosowania przywołanego przepisu do świadczeń pieniężnych mających swe źródło w stosunku publicznoprawnym. Sądy wskazują jednak, że w takiej sytuacji roszczenie o odsetki stanowi zdarzenie cywilnoprawne.

Sąd, który przedstawił zagadnienie do rozstrzygnięcia, stoi na stanowisku dopuszczalności drogi sądowej w tych sprawach, jednakże wskazuje na wątpliwości co do tego, czy powinien mieć zastosowanie art. 481, czy 476 k.c.

O.M.P.

*

III CZP 93/15

„Czy w sprawie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym określenie w pozwie żądania zapłaty odszkodowania za szkodę majątkową w sposób odpowiadający żądaniu przyszłych powtarzających się świadczeń czyni zadość wymaganium dokładnego określenia żądania pozwu (art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c.)?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 28 maja 2015 r., II Ca 43/14, D. Iskra, A. Mikołajewski, J. Misztal-Konecka)

Jak zauważył Sąd drugiej instancji, istnieją poważne wątpliwości, czy określenie żądania pozwu w sposób odpowiadający żądaniu zasądzenia przyszłych powtarzających się świadczeń, w sytuacji, w której dochodzone świadczenie nie ma charakteru świadczenia powtarzającego się, stanowi brak formalny pozwu uniemożliwiający nadanie mu dalszego biegu (żądanie pozwu nie jest określone dokładnie), czy też determinuje jedynie potrzebę rozpoznania takiego żądania na płaszczyźnie materialnoprawnej i wydanie rozstrzygnięcia merytorycznego według stanu z chwili zamknięcia rozprawy (z chwili wyrokowania – art. 316 § 2 k.p.c. w związku z art. 224 § 2 k.p.c.), przez ocenę jaka część dochodzonego świadczenia istnieje i jest na tę chwilę wymagalna.

Według Sądu, za przyjęciem pierwszego stanowiska przemawiają przede wszystkim względy procesowe, tj. niemożność właściwego ozna-

czenia wartości przedmiotu sporu, a tym samym określenia właściwości rzeczowej sądu, wysokości opłat sądowych i rozstrzygnięcia innych kwestii procesowych zależnych od prawidłowego oznaczenia wartości przedmiotu sporu, a także niemożność właściwego oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, i tym samym określenia wysokości opłat sądowych, dopuszczalności skargi kasacyjnej i rozstrzygnięcia innych kwestii procesowych zależnych od prawidłowego oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia.

W takim wypadku art. 22 k.p.c. nie mógłby mieć zastosowania, gdyż dotyczy on jedynie świadczeń rzeczywiście (obiektywnie) powtarzających się, nie zaś także takich, które strona w taki sposób oznaczyła w pozwie.

Z kolei za przyjęciem drugiego stanowiska może przemawiać autonomia woli strony, wyrażająca się tezą, że w takiej sprawie cywilnej, w której dopuszczalna jest droga sądowa, strona może określić żądanie pozwu w sposób dowolny, byleby było ono określone dokładnie i byleby przytoczono na jego uzasadnienie jakieś okoliczności faktyczne (art. 187 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.). Do takiego żądania miałby zastosowanie art. 22 k.p.c.

Konkludując Sąd Okręgowy stwierdził, że więcej argumentów przemawia za zasadnością pierwszego stanowiska. Przemawiają za tym nie tylko przytoczone względy, ale także argument, że unika się w wtedy niejako automatycznej zmiany stanu faktycznego sprawy (wraz z upływem czasu). W trakcie postępowania sądowego mogłyby stawać się wymagalne poszczególne części świadczenia jednorazowego, które strona oznaczyła w swoim żądaniu jako świadczenia powtarzające się mające należeć się w przyszłości.

A.Z.

*

III CZP 94/15

„1. Czy rekompensata za koszty odzyskiwania należności w wysokości 40 euro, przewidziana w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (Dz.U. z 2013 r., poz. 403) przysługuje wierzycielowi mimo, że kosztów odzyskania należności faktycznie nie poniósł?

2. Czy konieczną przesłanką do uznania roszczenia o zapłatę 40 euro za zasadne jest zastrzeżenie w umowie lub wezwaniu do zapłaty terminu płatności przekraczającego 30 dni?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 5 października 2015 r., VI Ga 192/15, A. Walus-Rząsa)

Sąd Okręgowy uznał, że dokonując implementacji dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/7/UE z dnia 16 lutego 2011 r. w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych (Dz.U. UE. L z 2011 r. 48. 1 ze zm.), ustawodawca wprowadził regulacje zbyt ogólne i nieprecyzyjne, przez co doprowadził do ich niejednorodnej interpretacji.

Zdaniem Sądu, brzmienie art. 10 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych wskazuje, że wierzyciel jest zwolniony z prostego obowiązku wezwania dłużnika do zapłaty, co przemawia za uznaniem, iż ekwiwalent 40 euro należy się automatycznie i wystarczy sam upływ terminu płatności, aby wierzyciel mógł żądać tej kwoty. Wierzyciel powinien wykazać przed sądem tylko opóźnienie w zapłacie, aby roszczenie zostało uznane za zasadne, zatem kwestia poniesienia przez wierzyciela jakichkolwiek kosztów odzyskania należności nie ma żadnego znaczenia.

Jednocześnie w orzecznictwie sądów powszechnych zarysował się odmienny pogląd, według którego w takiej sytuacji wierzycielowi zwrot 40 euro się nie należy, gdyż trudno mówić o spełnieniu jakiegokolwiek celu społeczno-gospodarczego związanego zarówno z celem dyrektywy, jak i uregulowaniem art. 10 ustawy.

Drugie pytanie jest skutkiem rozbieżności w interpretacji pojęcia „transakcja handlowa” w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy. Część sądów przyjmuje, że jeżeli strony w łączącej ich umowie nie ustalą dłuższego niż 30-dniowy termin płatności, to ich stosunek zobowiązaniowy nie podlega dyspozycji art. 7 ust. 1 ustawy, co jednocześnie wyłącza zastosowanie art. 10 tej ustawy, a w konsekwencji prowadzi do odmowy zasądzenia kwoty 40 euro. Możliwe jest też uznanie, że definicja „transakcja handlowa” nie uzależnia nadania danemu stosunkowi obligacyjnemu takiego przymiotu od określonego w tym stosunku terminu płatności, a tym samym brak podstaw do założenia, że transakcją handlową (rów-

niez w rozumieniu art. 7 ust.1 ustawy) jest jedynie stosunek obligacyjny o terminie płatności powyżej 30 dni.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę także na kilka innych kwestii dotyczących m.in. sytuacji, w których w ramach jednej transakcji handlowej dłużnik ma kilka długów wobec wierzyciela (ustawa nie określa, czy w takiej sytuacji 40 euro można naliczać od każdego z tych długów), a także gdy istnieje kilka długów wynikających z jednego stosunku prawnego (w ramach jednej umowy wierzyciel wystawi kilkanaście faktur). Postawił również pytanie, czy roszczenie żądania 40 euro można wliczać do wartości przedmiotu sporu.

M.M.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Utrata możliwości kierowania przez zarząd kadłubowy działalnością osoby prawnej lub reprezentowania jej na zewnątrz uzasadnia ustanowienie kuratora dla tej osoby (art. 42 § 1 k.c.).

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 40/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski, OSNC 2013, nr 2, poz. 18; BSN 2012, nr 7, s. 9; Pr.Spółek 2012, nr 9, s. 4; Rej. 2012, nr 7-8, s. 216; Rej. 2012, nr 11, s. 172; MPH 2013, nr 1, s. 44; Forum Prawnicze 2012, nr 5, s. 99)

Glosa

Karoliny Ziemianin, Acta Iuris Stetinensis 2015, nr 9, s. 137

Glosa jest aprobująca, jednakże zdaniem autorki sformułowanie odpowiedzi na pytanie Sądu Okręgowego w przedstawionym stanie faktycznym wzbudza wątpliwości.

Zdaniem glosatorki, uchwała jest zgodna z interpretacją art. 42 § 1 k.c., jednak nie udziela odpowiedzi na pytanie, czy dla fundacji, o której mowa w pytaniu, powinien być ustanowiony kurator. W uzasadnieniu pominięto, mimo wnikliwej analizy przepisów kodeksu spółek handlowych i Prawa spółdzielczego, ustawę o fundacjach. Wobec tego, nie dokonano pełnej oceny stanu faktycznego i prawnego, bez bliższej zaś analizy postanowień statutu nie można zająć stanowiska odnośnie do zasadności kierowania fundacją przez zarząd kadłubowy lub przyjąć, że w przedmiotowej sprawie powinien zostać ustanowiony kurator. Zdaniem autorki,

kurator powinien zostać ustanowiony tylko wtedy, gdy nie ma możliwości powołania zarządu zgodnie z regułami obowiązującym w tej fundacji. W uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego nie ma żadnej wzmianki na temat kompetencji organów fundacji i sposobu podejmowania przez nie decyzji.

Glosy do omawianej uchwały opracowali: Z. Kuniewicz (PS 2014, nr 6, s. 133) oraz M. Borkowski (Lex nr 1211867), a komentarz M. Tofel (MPH 2013, nr 1, s. 44).

J.B.

*

Przepis art. 433 k.c. nie ma zastosowania do odpowiedzialności za szkodę polegającą na zalaniu lokalu niżej z lokalu znajdującego się na wyższej kondygnacji.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 19 lutego 2013 r., III CZP 63/12, T. Ereciński, T. Bielska-Sobkowicz, I. Gromska-Szuster, J. Gudowski, G. Misiurek, H. Pietrkowski, M. Wysocka, OSNC 2013, nr 7–8, poz. 81; OSP 2014, nr 4, poz. 42; BSN 2013, nr 2, s. 9; Rej. 2013, nr 8, s. 192)

Glosa

Zbigniewa Kuniewicza, Palestra 2015, nr 9–10, s. 150

Glosa ma charakter krytyczny.

Komentator zgodził się z zapatrywaniem, że art. 433 k.c. jest przepisem szczególnym, podlegającym wykładni zwięzającej. Stwierdził jednak, że objęcie tym przepisem przypadków odpowiedzialności za szkodę spowodowaną przelaniem się wody między kondygnacjami budynku nie wymaga dokonywania rozszerzającej wykładni. Zarzucił, że w uchwale nie odniesiono się do słownikowej definicji pojęcia „wylanie”. Zauważył, że oznacza ono tyle, co „wydobyć się z jakiegoś naczynia”, „znaleźć się na zewnątrz”. Podniósł, że żadna ze słownikowych definicji tego pojęcia nie wiąże wylania z przelaniem „poza obręb budynku”. Dodał, że wydostanie się wody na zewnątrz, czyli jej wylanie, należy odnosić do pomieszczenia, a nie do budynku. Uznał ponadto, że stanowisko Sądu Najwyższego nie znajduje potwierdzenia ani w wykładni historycznej, ani celowościowo-

funkcjonalnej. W konkluzji wyraził pogląd, że przypadek przelania się wody z jednego lokalu do innego lokalu mieści się w hipotezie poprawnie interpretowanego art. 433 k.c.

Krytyczne glosy do uchwały opracowali również B. Kucharski i P. Księżak (Pr. Asek. 2013, nr 4, s. 111), A. Chłopecki (OSP 2014, nr 4, poz. 42) i J. M. Kondek (PS 2014, nr 5, s. 129).

M.P.

*

Odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych obejmuje celowe i ekonomiczne uzasadnione wydatki na najem pojazdu zastępczego poniesione przez poszkodowanego w okresie niezbędnym do nabycia innego pojazdu mechanicznego, jeżeli odszkodowanie ustalone zostało w wysokości odpowiadającej różnicy pomiędzy wartością pojazdu mechanicznego sprzed zdarzenia powodującego szkodę, a wartością pojazdu w stanie uszkodzonym, którego naprawa okazała się niemożliwa lub nieopłacalna (tzw. szkoda całkowita).

(uchwała z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 76/13, B. Ustjanicz, D. Dończyk, M. Romańska, OSNC 2014, nr 9, poz. 85; BSN 2013, nr 11, s. 13; Rej. 2014, nr 8, s. 166)

Glosa

Michała P. Ziemiaka, Państwo i Prawo 2015, nr 8, s. 123

Glosa jest częściowo krytyczna.

Glosowane orzeczenie dotyczy szeroko omawianej w doktrynie tematyki kompensacji wydatków poczynionych na najem zastępczego środka komunikacji.

Problematyka kompensacji wskazanych wydatków obejmuje wiele zagadnień szczegółowych, z których jednym z najważniejszych jest czas najmu. W przypadku szkody częściowej pojazd powinien zostać doprowadzony do stanu używalności w zakresie istniejącym przed wyrażeniem szkody, dlatego ustalenie czasu naprawy oraz czynności

związanych z naprawą jest relatywnie proste. Można się odwołać do takich kryteriów, jak np. czas na dokonanie oględzin, dostarczenie pojazdu do warsztatu, zamówienie i dostawa części lub tzw. technologiczny czas naprawy. Na podstawie tych kryteriów możliwe jest ustalenie czasu najmu, przy jednoczesnym uwzględnieniu jego celowości oraz ekonomicznej zasadności. Przy szkodzie całkowitej uszkodzony otrzymuje kwotę odpowiadającą różnicy wartości pojazdu sprzed wypadku oraz wartości wraku, który pozostaje własnością uszkodzanego. Wypłata odszkodowania nie wywołuje zatem w majątku uszkodzanego skutków analogicznych jak pokrycie kosztów naprawy pojazdu.

Autor nie zgodził się z przyjętym przez Sąd Najwyższy stanowiskiem, że wydatki poniesione przez uszkodzanego posiadacza pojazdu w okresie, w którym faktycznie nie mógł on korzystać z własnego pojazdu, są celowe i ekonomicznie uzasadnione. Takie ujęcie kryteriów odnoszących się do wydatków posiadacza pojazdu zastępczego należy uznać za nadmierne uproszczenie ich znaczenia.

Glosator zaznaczył, że ustalenie czasu niezbędnego do nabycia innego pojazdu w przypadku wystąpienia szkody całkowitej jest sytuacją nieporównywalną do uszkodzenia pojazdu (wystąpienia szkody częściowej) i nie jest możliwe wyłącznie na podstawie kryteriów obiektywnych. To z kolei prowadzi do poważnych trudności przy ocenie roszczenia i rozbieżnych rozstrzygnięć w analogicznych stanach faktycznych. Uznał, że glosowana uchwała stanie się źródłem nowych problemów zarówno dla ubezpieczycieli, jak i sądów.

M.W.

*

Brak w umowie przedwstępnej zastrzeżenia o nieskorzystaniu przez uprawnionego z ustawowego prawa pierwokupu nieruchomości nie powoduje nieważności tej umowy.

(wyrok z dnia 20 marca 2014 r., II CSK 292/13, H. Pietrkowski, A. Kozłowska, Z. Kwaśniewski, OSNC 2015, nr 4, poz. 44; BSN 2014 nr 5, s. 15; NPN 2014, nr 1, s. 127; NPN 2014, nr 2, s. 87; MoP 2015, nr 6, s. 308)

Glosa

Radosława Strugały, Rejent 2015, nr 6, s. 120

Glosa jest krytyczna.

W głosowanym orzeczeniu Sąd Najwyższy badał ważność umowy przedwstępnej zobowiązującej do sprzedaży nieruchomości, wobec której osobie trzecie przysługuje prawo pierwokupu. W orzeczeniu podtrzymano dotychczasowy pogląd, że ważność przedwstępnej umowy sprzedaży nieruchomości nie zależy od zastrzeżenia warunku nieskorzystania z prawa pierwokupu, nawet wtedy, gdy od tego warunku zależy ważność umowy przyrzeczonej. W ocenie autora glosy, takie stanowisko jest błędne.

Glosator wskazał, że „powszechnie akceptowany jest pogląd zgodnie z którym, umowa zobowiązująca do dokonania czynności prawnej w sposób sprzeczny z regułami jej dokonywania jest umową o świadczenie niemożliwe”. W ocenie autora, odniesienie tej konstrukcji do problemu rozstrzygano w głosowanym orzeczeniu prowadziło do wniosku, że „dłużnik z umowy przedwstępnej zobowiązany jest do zawarcia umowy przyrzeczonej, stąd ewentualna niezgodność określonych w umowie przedwstępnej postanowień umowy przyrzeczonej z ustawą lub z zasadami współżycia społecznego powoduje, że wynikające z umowy przedwstępnej zobowiązanie jest od samego początku niemożliwe do wykonania, co zgodnie z art. 387 § 1 k.c. skutkuje nieważnością tej umowy”. Zdaniem glosatora, przedwstępna umowa sprzedaży nieruchomości obciążonej ustawowym prawem pierwokupu jest dotknięta pierwotną niemożliwością świadczenia we wskazanym rozumieniu. Tezie tej nie przeczy możliwość uzupełniania treści umowy przyrzeczonej przez sąd rozpoznający roszczenie o jej zawarcie (art. 64 k.c.). Ten mechanizm może mieć zastosowanie jedynie wtedy, gdy doszło do zawarcia ważnej umowy przedwstępnej. W ocenie autora, akceptacja przyjętej w orzeczeniu tezy powodowałaby, że „nabywca mógłby związać się umową przedwstępną, nie mając świadomości »obciążenia« prawem pierwokupu nieruchomości będącej jej przedmiotem”, alternatywne rozwiązanie natomiast pozwala na uniknięcie zagrożeń dla interesu przyszłego kupującego.

B.W.

Wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.), stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13, M. Kocon, A. Owczarek, H. Pietrzowski, M. Romańska, B. Ustjanicz, T. Wiśniewski, D. Zawistowski, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 68; BSN 2014, nr 4, s. 9; Prok. i Pr. 2014, nr 10, wkładka, s. 50; MoP 2015, nr 14, s. 765; Rej. 2014, nr 6, s. 180)

Glosa

Igora Sochy, Przegląd Sądowy 2015, nr 10, s. 115

Autor zaaprobował rozstrzygnięcie, podniósł jednak, że uzasadnienie nie pozostaje wolne od niedoskonałości. W związku z niewykazaniem przez skład orzekający, że przedsiębiorca przesyłowy posiada nieruchomość, glosator odrzucił taki pogląd i przyjął, iż krytyczną analizę potencjalnego posiadania służebności przez przedsiębiorcę należy uogólnić na każdy rodzaj posiadania. Wskazał, że dokonana modyfikacja koncepcji Sądu Najwyższego prowadzi do radykalnych zmian skutków majątkowych stwierdzenia nieważności decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.).

W ocenie glosatora, przedsiębiorcy przesyłowemu władającemu gruntem w granicach określonych w decyzji administracyjnej nie przysługuje status posiadacza gruntu także w razie stwierdzenia nieważności decyzji, przy czym brak takiego statusu rozciąga się na cały okres poprzedzający doręczenie decyzji unieważniającej. Stwierdził, że jakkolwiek taka decyzja wywołuje skutki prawne z mocą wsteczną, nie może ona prowadzić do wstecznej zmiany kwalifikacji prawnej określonych stanów, jeśli kwalifikacja ta oparta jest na kryteriach wyłącznie faktycznych. Autor stwierdził, że w razie wydania decyzji unieważniającej utrata przez właściciela gruntu możliwości sprzeciwiania się korzystaniu z jego

nieruchomości może być uważana za szkodę i uzasadniać odpowiedzialność deliktową Skarbu Państwa na podstawie art. 417 § 1 w związku z art. 417 § 2 k.c.

Uchwała została omówiona przez K. Pałkę w „Przeglądzie orzecznictwa” (Forum Prawnicze 2014, nr 6, s. 79).

E.S.

*

Powierzenie zadania przez organ państwowy lub samorządowy innemu podmiotowi, niezależnie od sposobu powierzenia, nie zwalnia władzy publicznej od odpowiedzialności na podstawie art. 417 § 2 k.c.

(wyrok z dnia 6 czerwca 2014 r., III CSK 211/13, B. Ustjanicz, K. Pietrzykowski, K. Strzelczyk, OSP 2015, nr 10, poz. 93)

Glosa

Rafała Szczepaniaka, Orzecznictwo Sądów Polskich 2015, nr 10, poz. 93

Glosa ma charakter aprobujący.

Komentator wskazał na dwa możliwe sposoby wykładni art. 77 ust. 1 Konstytucji. Zgodnie z jedną, przepis ten ma zastosowanie tylko do sfery *imperium*, a zgodnie z drugą, jego zakres zastosowania ma obejmować całe spektrum aktywności podmiotów prawa publicznego, niezależnie od tego, jakimi formami działania władza publiczna się posługuje. Glosator zauważył, że szerokie ujęcie przez Sąd Najwyższy sformułowania „przy wykonywaniu władzy publicznej” stanowi w znacznym stopniu powrót do stanu sprzed nowelizacji Kodeksu cywilnego z 2004 r. i odstępstwo od dominującej linii orzeczniczej. Dostrzegł przy tym potrzebę szerszego ujęcia przesłanek bezprawności przy stosowaniu art. 417 k.c.

W dalszej części opracowania glosator podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że podmiot prawa publicznego nie może zwolnić się z odpowiedzialności za szkody wyrządzone przy wykonywaniu jego ustawo-

wych zadań publicznych przez powierzenie ich wykonania podmiotowi prywatnemu, nawet gdy ten ostatni jest profesjonalistą. Zaaprobował również szerokie rozumienie pojęcia „porozumienie” użytego w art. 417 § 2 k.c.

M.P.

*

Hipoteka przymusowa kaucyjna łączna, która obciążała nieruchomości w dacie sprzedaży przedsiębiorstwa spółdzielni w toku postępowania upadłościowego z mocy prawa obciąża prawo odrębnej własności lokalu, które powstało na podstawie art. 17¹⁸ u.s.m.

(postanowienie z dnia 26 czerwca 2014 r., II CSK 541/13, I. Koper, M. Bączyk, M. Szulc, nie publ.)

Glosa

Pawła Księżaka, Monitor Prawniczy 2015, nr 16, s. 882

Zdaniem autora, komentowane postanowienie Sądu Najwyższego należy ocenić krytycznie. Na uwagę zasługuje nie rozstrzygnięcie omawianej sprawy, ale błędny pogląd wyrażony w uzasadnieniu orzeczenia, odnoszący się do skutków upadłości spółdzielni mieszkaniowej dla osób, którym przysługuje spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu w takiej spółdzielni. W ocenie autora, przyjęcie rozumowania przedstawionego przez Sąd Najwyższy czyni takie osoby odpowiedzialnymi za długi spółdzielni, co jest trudne zaakceptowania.

Autor glosy wskazał, że Sąd Najwyższy dokonał wykładni art. 17¹⁸ ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1222 ze zm., dalej „ustawa o spółdzielniach”) w oderwaniu od charakterystycznych cech tej regulacji, której celem jest ochrona osób posiadających prawa do mieszkań w spółdzielni mieszkaniowej. Wskazany przepis ustanawia wyjątek od zasad Prawa upadłościowego, które przewidują, że w razie sprzedaży nieruchomości w postępowaniu upadłościowym, obciążenia nieruchomości wygasają. Szczególne obciążenie, jakim jest spółdzielcze własnościowe prawo do

lokalu, nie wygasa, co uzasadnione jest względami społecznymi oraz charakterystyką tego prawa.

Glosator stwierdził, że według Sądu Najwyższego, zbycie przedsiębiorstwa upadłego w toku postępowania upadłościowego powoduje wygaśnięcie praw i roszczeń osobistych ujawnionych w księdze wieczystej i przekształcenie z mocy art. 17¹⁸ ustawy o spółdzielniach spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu w odrębną własność lokalu. Zbycie przedsiębiorstwa spółdzielni powoduje nabycie prawa własności nieruchomości przez nabywcę i jednocześnie utratę tego prawa przez ten podmiot. Skutki te następują w tym samym czasie, jeżeli wszystkie lokale znajdujące się na nieruchomości wchodzącej w skład przedsiębiorstwa były objęte spółdzielczym własnościowym prawem do lokalu. Nie następuje zatem skutek wygaśnięcia hipoteki przymusowej kaucyjnej łącznej, ustanowionej na nieruchomości i wpisanej do macierzystej księgi wieczystej oraz do ksiąg wieczystych lokali wyodrębnionych jeszcze przed ogłoszeniem upadłości lub w toku postępowania upadłościowego.

Skutki prawne podziału nieruchomości obciążonej hipoteką w wyniku ustanowienia odrębnej własności choćby jednego lokalu reguluje art. 76 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.) Powstaje wówczas, co do zasady, hipoteka łączna. Przekształcenie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu w prawo odrębnej własności lokalu prowadzi do tego, że księga wieczysta prowadzona dla ograniczonego prawa rzeczowego staje się księgą wieczystą dla nieruchomości lokalowej, a hipoteka obciążająca to prawo staje się hipoteką na nieruchomości.

W opinii komentatora, rozumowanie Sądu Najwyższego prowadzi do nietrafnego wniosku, że hipoteka przymusowa kaucyjna łączna, która obciążała nieruchomość w dacie sprzedaży przedsiębiorstwa spółdzielni w toku postępowania upadłościowego z mocy prawa obciąża prawo odrębnej własności lokalu, które powstało na podstawie art. 17¹⁸ ustawy o spółdzielniach. W konsekwencji może dojść do sytuacji, w której spółdzielcy będą odpowiadać za cudzy dług, pomimo że brak jest zdarzenia, które tę odpowiedzialność by uzasadniało. Według autora, ani czynność prawna, ani ustawa nie dają podstaw do konstruowania takiej odpowiedzialności, która jest niesprawiedliwa.

Zdaniem glosatora, przyjęta w komentowanym orzeczeniu wykładnia jest niekonsekwentna. Jeżeli nieruchomości nabywana jest przez inną spółdzielnię, hipoteka wygasa, a spółdzielcze własnościowe prawa do lokalu trwają nadal. Wierzyciel może liczyć na zaspokojenie się tylko z tego, co uzyskano ze sprzedaży nieruchomości. Jeśli jednak nabywcą jest inny podmiot, wierzyciel otrzymuje zabezpieczenie postaci hipotek na nowo powstałych lokalach. Skutek ten należy uznać za nieprawidłowy. Rozwiązanie byłoby konsekwentne, gdyby w razie sprzedaży nieruchomości w toku postępowania upadłościowego na rzecz innej spółdzielni, hipoteka na nieruchomości zaczynała obciążać spółdzielcze własnościowe prawa do lokalu.

R.N.

*

Jeśli w dacie wejścia w życie ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 90 poz. 538), czyli w dniu 10 sierpnia 2007 r., upłynęło więcej niż 10 lat od daty zdarzenia wyrządzającego szkodę, jakiegokolwiek roszczenia z deliktu tego wynikające nie mogą być dochodzone po dniu 10 sierpnia 2007 r. na podstawie art. 442¹ § 3 k.c. w związku z art. 2 ustawy zmieniającej, choćby poszkodowany dowiedział się o szkodzie po dniu 10 sierpnia 2007 r. i po tym dniu wytoczył powództwo, mieszcząc się w terminie trzyletnim biegnącym od daty powzięcia wiadomości o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia, przewidzianym w art. 442¹ § 3 k.c.

(wyrok z dnia 8 października 2014 r., II CSK 745/13, H. Pietrzkowski, A. Piotrowska, B. Trębska, nie publ.)

Glosa

Konrada Zacharzewskiego, Kwartalnik Sądowy Apelacji Gdańskiej 2015, nr 2, s. 137

Autor glosy w pełni zaaprobował stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w komentowanym wyroku. Ponadto zwrócił uwagę, że wyrok ten

wpływa na ustabilizowanie linii orzeczniczej zapoczątkowanej uchwałą pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2006 r., III CZP 84/05 (OSNC 2006, nr 7-8, poz. 114).

K.P.

*

Niedopuszczalny jest wpis do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym jednego prokurenta z zastrzeżeniem, że może on działać tylko łącznie z członkiem zarządu.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 30 stycznia 2015 r., III CZP 34/14, T. Ereciński, J. Frąckowiak, A. Kozłowska, Z. Kwaśniewski, B. Myszka, K. Strzelczyk, M. Wysocka, OSNC 2015, nr 7-8, poz. 80; BSN 2015, nr 1, s. 8; OSP 2015, nr 10, poz. 92; Glosa 2015, nr 4, s. 17; MoP 2015, nr 4, s. 172; MPH 2015, nr 1, s. 33)

Glosa

Adama Opalskiego i Andrzeja W. Wiśniewskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2015, nr 10, poz. 92

Glosa ma charakter krytyczny.

Autorzy, odmiennie niż Sąd Najwyższy, opowiedzieli się za dopuszczalnością ustanowienia członka zarządu prokurentem. Podnieśli następnie, że prokura łączna niewłaściwa funkcjonuje w polskim prawie spółek od co najmniej 80 lat. Za nieporozumienie uznali kwalifikację prokury łącznej niewłaściwej do obszaru regulacji art. 38 k.c. Stwierdzili, że prokura taka nie zagraża bezpieczeństwu obrotu. Dodali, że uchwała Sądu Najwyższego prowadzi do nieuzasadnionego, gorszego traktowania członków zarządu spółek kapitałowych w stosunku do ich pracowników lub osób trzecich. W konkluzji wyrazili pogląd o dopuszczalności udzielenia prokury łącznej niewłaściwej.

Glosy do uchwały opracowali również B. Kozłowska-Chyła (R.Pr. 2015, nr 2, Zeszyty Naukowe, s. 122 – *vide* niżej), A. Kaczmarek (R.Pr. 2015, nr 3, Zeszyty Naukowe, s. 207– *vide* niżej) i W. Jurcewicz (Glosa 2015, nr 4, s. 17). Omówili ją także: M. Strus-Wołos w „Przeglądzie orzecz-

nictwa” (Pal. 2015, nr 3–4, s. 173) oraz T. Szczurowski w opracowaniu „Niedopuszczalność prokury łącznej niewłaściwej” (MoP 2015, nr 21, s. 1129).

M.P.

*

Glosa

Beaty Kozłowskiej-Chyły, Radca Prawny 2015, nr 2, Zeszyty Naukowe, s. 122

Glosa ma charakter aprobujący.

Zdaniem autorki, teza uchwały musi być rozumiana w sposób ścisły w części odnoszącej się do niedopuszczalności udzielenia jednej osobie prokury upoważniającej do działania tylko z członkiem zarządu, prokurent samoistny bowiem zachowuje uprawnienia do działania samodzielnego w imieniu mocodawcy w zakresie udzielonej mu prokury. Wskazanie w oświadczeniu o udzieleniu prokury samoistnej możliwego wariantu współdziałania z członkiem zarządu do pewnego stopnia ma charakter wyłącznie deklaracyjny, skoro prokurent samoistny w zakresie posiadanego umocowania może działać samodzielnie (bez współdziałania członka zarządu), przy czym członek zarządu nie może działać samodzielnie, ze względu na wiążącą go zasadę reprezentacji łącznej mieszanej.

Glosatorka stwierdziła, że spółka kapitałowa może udzielać tzw. prokury łącznej mieszanej rozumianej, jako upoważnienie dla prokurenta (samoistnego lub łącznego) do współdziałania z członkiem zarządu w wykonaniu aktu reprezentacji spółki. Warunkiem skuteczności takiego ukształtowania pozycji prawnej prokurenta jest obowiązywanie w danej spółce zasady reprezentacji łącznej mieszanej przez zarząd (współdziałanie członka zarządu z prokurentem w wykonaniu przysługującego członkowi zarządu prawa reprezentowania spółki), której źródłem ma być ustawa lub oparta na niej umowa (statut) spółki – art. 38 k.c. oraz art. 205 § 1 i art. 373 § 1 k.s.h.

W ocenie autorki, teza uchwały nie może być rozumiana jako zakaz udzielania przez spółkę kapitałową prokury łącznej mieszanej, polega-

jącej na współdziałaniu prokurenta z członkiem zarządu w wykonaniu prawa reprezentowania spółki.

S.J.

*

Glosa

Adama Kaczmarka, Radca Prawny 2015, nr 3, Zeszyty Naukowe, s. 207

Glosa ma charakter aprobujący.

W ocenie autora, w świetle obowiązujących przepisów nie jest dopuszczalne ustanawianie prokury łącznej niewłaściwej, ponieważ nie jest przewidziana przepisami prawa, a ze względu na treść art. 109¹ § 2 k.c. wyłączona jest swoboda powoływania do życia atypowych form prokury dopuszczających jej ograniczenie ze skutkiem wobec osób trzecich, w stosunku do standardu przewidzianego przepisami k.c. Prokura łączna niewłaściwa nie jest także dopuszczalna w świetle obowiązujących przepisów ze względu na obowiązywanie zasady *numerus clausus* jednostronnych czynności prawnych w systemie prawa cywilnego.

Glosator nie podzielił jednak wyrażonego przez Sąd Najwyższy poglądu, jakoby w istocie brakowało praktycznej potrzeby ustanawiania prokury łącznej niewłaściwej. O potrzebie funkcjonowania tej instytucji świadczy jej dotychczasowe szerokie zastosowanie w obrocie, zwłaszcza popularność wśród większych podmiotów gospodarczych oraz liczne głosy przedstawicieli doktryny poszukujących dla niej prawnego uzasadnienia.

W ocenie autora, ustawodawca powinien rozważyć wprowadzenie do systemu prawnego czwartego typu prokury, ograniczonej w tym sensie, że mogłaby być wykonywana jedynie łącznie z członkiem zarządu.

S.J.

prawo cywilne procesowe

teza oficjalna

Skarb Państwa składający wniosek o założenie księgi wieczystej i wpisanie jego prawa własności do nieruchomości na podstawie art. 713 Kodeksu Napoleona powinien wykazać, że w czasie obowiązywania tego przepisu dana nieruchomość była nieruchomością niemającą właściciela.

teza opublikowana w „Przełądzie Sądowym”

Mimo utraty mocy obowiązującej, art. 713 Kodeksu Napoleona może nadal stanowić podstawę wpisu do księgi wieczystej Skarbu Państwa jako właściciela określonej nieruchomości. Możliwość taka istnieje, jeżeli Skarb Państwa wykaże, że w czasie obowiązywania art. 713 Kodeksu Napoleona, a więc między 22 lipca 1807 r. i 31 grudnia 1946 r. stał się właścicielem określonej nieruchomości dlatego, że była to nieruchomość nie mająca właściciela. Wprawdzie, jak wskazano wyżej, art. 713 Kodeksu Napoleona zawiera domniemanie prawne, którym zgodnie z art. 234 k.p.c. sąd jest związany, jednak domniemanie prawne jest jedynie normatywnym nakazem wyciągania z określonych faktów, stanowiących podstawy domniemania, konkretnych, ustawowo określonych wniosków, natomiast przesłanki faktyczne, czyli podstawy domniemania musi wykazać wnioskodawca, zgodnie z ogólnymi regułami ciężaru dowodzenia przewidzianymi w art. 6 k.c. Skarb Państwa wnioskujący o wpis na podstawie art. 713 Kodeksu Napoleona swojego prawa własności do nieruchomości nie mającej właściciela musi zatem udowodnić istnienie podstawy faktycznej domniemania prawnego zawartego w tym przepisie, a więc musi udowodnić, że w określonym momencie obowiązywania art. 713 Kodeksu Napoleona, najpóźniej w dniu 31 grudnia 1946 r., przedmiotowa nieruchomość była nieruchomością nie mającą właściciela. Nie chodzi o przedstawienie w tym przedmiocie określonego dowodu z dokumentu, co jest niemożliwe, lecz o przedstawienie okoliczności faktycz-

nych obrazujących stan faktyczny i prawny nieruchomości w tym czasie i zgłoszenie dowodów potwierdzających te okoliczności. Okoliczności te mogą być przedmiotem badania w postępowaniu wieczystoksięgowym dotyczącym założenia księgi wieczystej dla nieruchomości, która jej nie miała i nie ma też dokumentu nabycia własności nieruchomości przez wnioskodawcę.

(postanowienie z dnia 20 czerwca 2012 r., I CSK 220/12, G. Misiurek, I. Gromska-Szuster, K. Strzelczyk, OSNC-ZD 2013, nr B, poz. 41; BSN 2012, nr 10, s. 12; MoP 2013, nr 9, s. 484; Rej. 2012, nr 12, s. 154; Rej. 2013, nr 7, s. 171)

Glosa

Krzysztofa Piotra Sokołowskiego, Przegląd Sądowy 2015, nr 10, s. 124

Glosa ma, co do zasady, charakter aprobujący.

Autor przyznał, że zastosowanie art. 713 kodeksu Napoleona wynika wprost z przepisów intertemporalnych, zwłaszcza z art. XXXVIII p.w.k.c. stosowanego przez analogię (nabycie z mocy ustawy *a simili* do przeniesienia własności). Wskazał, że mimo utraty mocy obowiązującej art. 713 kodeksu Napoleona może nadal stanowić podstawę wpisu do księgi wieczystej Skarbu Państwa jako właściciela określonej nieruchomości. Nie zgodził się jednak z poglądem Sądu Najwyższego, że przepis ten wyraża domniemanie własności państwowej. W ocenie glosatora, przepis ten sformułowany został kategorycznie, a nie w formie presumpcji.

Komentator sformułował wniosek *de lege ferenda*, by rozważyć wprowadzenie do kodeksu cywilnego przepisu, np. o następującym brzmieniu: „Nieruchomość niemająca innego właściciela jest własnością gminy miejsca jej położenia”, wraz z wprowadzeniem odpowiednich procedur do kodeksu postępowania cywilnego. Zwrócił uwagę, że także obecnie może się zdarzyć powstanie nieruchomości niczyich (np. nieruchomości pozostałe po zlikwidowanej osobie prawnej). Przyczyniłoby się to, jego zdaniem, do zwiększenia pewności prawa, jak i do uporządkowania stosunków własnościowych, otwierając drogę do procesu inwestycyjnego.

E.S.

Upoważnienie aplikanta komorniczego przez komornika sądowego na podstawie art. 30 ust. 2 w związku z art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376 ze zm.) do samodzielnego wykonywania określonych czynności egzekucyjnych nie obejmuje wydania postanowienia o ustaleniu kosztów egzekucji i zakończeniu egzekucji. Takie postanowienie podpisane przez aplikanta komorniczego jest nieistniejące.

(uchwała z dnia 6 czerwca 2014 r., III CZP 26/14, K. Pietrzykowski, B. Ustjanicz, K. Strzelczyk, OSNC 2015, nr 3, poz. 33; BSN 2014, nr 6, s. 7)

Glosa

Andrzeja Marciniaka, Przegląd Sądowy 2015, nr 9, s. 92

Glosator zaakceptował pogląd, że wydanie postanowienia o ustaleniu kosztów egzekucji nie należy do czynności egzekucyjnych, bez względu na etap postępowania egzekucyjnego, w którym zostało wydane. Podniósł, że przyjęta kwalifikacja postanowienia komornika o ustaleniu kosztów egzekucji (art. 770 k.p.c.) nie pozbawia dopuszczalności poddania tego postanowienia nadzorowi judykacyjnemu w trybie art. 759 § 2 k.p.c., gdyż zakres tego nadzoru nie ogranicza się do czynności egzekucyjnych, lecz ma szerszy zakres przedmiotowy.

Odnosząc się do drugiego argumentu podniesionego przez Sąd Najwyższy na uzasadnienie przyjętej tezy, sprowadzającego się do przyznania komornikowi sądowemu wyłącznej kompetencji do ustalania kosztów egzekucji ze względu na przepis art. 770 zdanie trzecie k.p.c., autor zgodził się ze stwierdzeniem, że postanowienie komornika o ustaleniu wysokości kosztów egzekucji należy do czynności orzeczniczych. Jego wątpliwości wywołała natomiast kwalifikacja przepisu art. 770 zdanie trzecie k.p.c. jako normy natury kompetencyjnej, zastrzegającej ustalenie kosztów egzekucji do wyłącznej właściwości funkcyjnej komornika.

Komentator nie zgodził się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, że aplikant komorniczy nie może być upoważniony przez komornika do podjęcia postanowienia o ustaleniu kosztów egzekucyjnych, ponieważ wydanie takiego postanowienia zostało ustawowo zastrzeżone do wy-

łącznej kompetencji komornika. Wskazał, że stanowisko takie pozostaje w sprzeczności z art. 33 ust. 2 pkt 4 u.k.s.e., z którego *a contrario* wynika dopuszczalność zlecenia asesorowi ustalenia wysokości kosztów egzekucyjnych w sprawach o roszczenia nieprzekraczające określonej tym przepisem kwoty. Przyjął, że art. 770 zdanie trzecie k.p.c. nie przyznaje komornikowi sądowemu wyłącznej kompetencji do wydania postanowienia o ustaleniu kosztów egzekucji, w sensie wykluczającym przekazanie tej kompetencji asesorowi i aplikantowi komorniczemu. Ostatecznie jednak autor zaaprobował tezę omawianej uchwały.

Głosę opracowała także J. Stempień (PPE 2015, nr 8, s. 43 – *vide* niżej), komentarzem zaś opatrzył J. Karpeta (PPE 2015, nr 8, s. 57 – *vide* niżej).

E.S.

*

Glosa

Joanny Stempień, Przegląd Prawa Egzekucyjnego 2015, nr 8, s. 43

Glosa jest częściowo krytyczna.

Autorka wskazała, że stanowisko Sądu Najwyższego nie jest zgodne z ogólnie przyjętą praktyką, zarówno komorników, jak i sądów egzekucyjnych, jednak nie można odmówić trafności argumentom przedstawionym w uzasadnieniu uchwały.

Sprzeciw autorki wzbudziło twierdzenie, że postanowienie o ustaleniu kosztów może wydać jedynie komornik albo jego zastępca (inny komornik lub asesor), nigdy zaś asesor legitymujący się zleceniem prowadzenia egzekucji.

Zdaniem glosatorki, konsekwencją stanowiska Sądu Najwyższego będzie ograniczenie w praktyce kompetencji asesora komorniczego, ponieważ określona przez Sąd Najwyższy konieczność podpisania sentencji postanowienia oraz jego uzasadnienia przez osobę wymienioną w jej komparycji, a także podkreślenie orzeczniczego charakteru czynności polegającej na wydaniu postanowienia o ustaleniu kosztów egzekucji powodują,

że również asesor niewyznaczony na zastępcę komornika nie może podpisać postanowienia o kosztach. Stanowisko takie może mieć negatywne konsekwencje dla sprawności postępowania egzekucyjnego.

W ocenie autorki, za przyznaniem asesorowi uprawnień do wydawania postanowień ustalających koszty przemawiają także względy celowościowe. Skoro asesor może od początku do końca prowadzić egzekucję, to zupełnie niepraktyczne byłoby wymaganie, aby po jej zakończeniu samo postanowienie o ustaleniu kosztów wydawać musiał osobiście komornik.

S.J.

*

Komentarz

Jakuba Karpety, Przegląd Prawa Egzekucyjnego 2015, nr 8, s. 57

Komentarz ma charakter krytyczny.

Zdaniem autora, Sąd Najwyższy znacznie przekroczył zakres zadanego mu pytania prawnego i podjął budzącą poważne wątpliwości próbę wykładniczego uregulowania uprawnień aplikantów i asesorów komorniczych.

Komentator zauważył, że pogląd Sądu Najwyższego ograniczający uprawnienia aplikanta (a nawet asesora) przez wprowadzenie nieznanego ustawie rozróżnienia czynności na „egzekucyjne” i „postępowania egzekucyjnego” pozostaje w sprzeczności z zasadą *lege non distinguente nec nostrum est distinguere* i zdaje się wykraczać poza granice dopuszczalnej wykładni art. 30 ust. 2 u.k.s.e. Przyjęcie określonej definicji czynności egzekucyjnych nie zostało przez Sąd Najwyższy uargumentowane, a próba praktycznego zastosowania narzuconego przez skład orzekający podziału czynności prowadzi do wniosków sprzecznych z założeniem racjonalności ustawodawcy.

W ocenie glosatora, praktyczne konsekwencje powszechnego zastosowania omawianej uchwały Sądu Najwyższego doprowadziłyby do całkowitego paraliżu egzekucji w Polsce i aby uniknąć powyższych wątpliwości, *de lege ferenda* należałoby postulować ściślejsze określenie uprawnień aplikantów.

S.J.

1. Odpowiedzialność inwestora wobec podwykonawcy robót budowlanych na podstawie art. 647¹ § 5 k.c. wymaga w pierwszej kolejności stwierdzenia odpowiedzialności wykonawcy robót wobec podwykonawcy, skoro odpowiedzialność inwestora ma charakter gwarancyjny.

2. Istnienie nadal nierozstrzygniętego sporu między wykonawcą a podwykonawcą robót budowlanych, dotyczącego istnienia wierzytelności podwykonawcy przeciwko wykonawcy, przemawiało przeciwko możliwości orzekania o roszczeniu podwykonawcy wobec inwestora. Nie można bowiem dopuścić możliwości rozstrzygnięcia o istnieniu wierzytelności podwykonawcy wobec wykonawcy w jednym postępowaniu dwukrotnie; najpierw „przesłankowo” stosunku do inwestora, a następnie po raz kolejny w stosunku do wykonawcy robót. Konieczność rozstrzygnięcia o istnieniu wierzytelności podwykonawcy wobec wykonawcy, jako przesłanki odpowiedzialności inwestora w przypadku toczącego się sporu w tym zakresie między wykonawcą i podwykonawcą, przemawiała w takim przypadku za zawieszeniem postępowania obejmującego spór podwykonawcy i inwestora na podstawie art. 177 § 1 k.p.c.

(wyrok z dnia 11 lipca 2014 r., III CSK 245/13, D. Zawistowski, M. Bączyk, B. Myszka, nie publ.)

Glosa

Andrzeja Olasia, Przegląd Prawa Egzekucyjnego 2015, nr 7, s. 43

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor glosy rozważył problem podmiotowego zakresu zawieszenia procesu o wierzytelność podlegającą zgłoszeniu do masy upadłości przy współuczestnictwie materialnym biernym opartym na solidarnej odpowiedzialności dłużników w razie ogłoszenia upadłości likwidacyjnej obejmującej likwidację majątku w stosunku do jednego z pozwanych. W ocenie glosatora, ogłoszenie upadłości jednego z pozwanych współuczestników materialnych zwykłych nie może uzasadniać zawieszenia postępowania wobec pozostałych pozwanych na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c., współuczestnictwu materialnemu zwykłemu bowiem (np.

pomiędzy wykonawcą a inwestorem pozwanymi solidarnie przez podwykonawcę o zapłatę wynagrodzenia za prace wykonane na podstawie umowy podwykonawczej) nie towarzyszy stosunek prejudycjalności dwóch toczących się równocześnie postępowań, wymagany na gruncie ww. przepisu. Również wszczęcie właściwego postępowania upadłościowego przeciwko jednemu ze współuczestników nie tworzy tego rodzaju stosunku prejudycjalności.

Zdaniem autora, ze względu na istotę i charakter współuczestnictwa materialnego zwykłego oraz rządzącą nim zasadę samodzielności działania wszystkich współuczestników zawieszenie postępowania w stosunku do współuczestnika, którego przesłanka ogłoszenia upadłości bezpośrednio nie dotyczy, nie będzie również możliwe na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c.

S.J.

*

Niewskazanie przez powoda w pozwie miejsca i adresu zamieszkania pozwanego będącego osobą fizyczną jest brakiem formalnym pozwu uniemożliwiającym nadanie mu prawidłowego biegu.

(uchwała z dnia 17 lipca 2014 r., III CZP 43/14, J. Gudowski, D. Dończyk, H. Wrzeszcz, OSNC 2015, nr 5, poz. 57; BSN 2014, nr 7, s. 9; MoP 2014, nr 15, str. 779; Prok. i Pr. 2015, nr 6, wkładka, s. 50; Rej. 2014, nr 9, s. 168)

Glosa

Ireneusza Wolwiaka, Polski Proces Cywilny 2015, nr 3, s. 413

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor zaznaczył, że brak możliwości nadania sprawie dalszego biegu wiąże się z koniecznością doręczenia stronie pozwanej odpisu pozwu wraz z załącznikami, stąd pytanie o konieczność podania wyłącznie adresu miejsca zamieszkania strony pozwanej. Rozważając postanowienie art. 136 § 2 k.p.c. w odwołaniu do § 1 tego artykułu, komentator stwierdził, że skoro ma to być znajomość nowego adresu – o którym nie zawia-

domiła strona sądu (art. 136 § 1 k.p.c.) – to jest to w tym wypadku przede wszystkim adres miejsca zamieszkania.

Glosator wskazał, że podanie samego adresu strony pozwanej, bez odniesienia go do oznaczenia miejsca, w jakim doręczenie zostanie dokonane, uniemożliwi ocenę skuteczności tej czynności, jeśli nie nastąpi wręczenie pisma do rąk adresata. Wyłącznie w miejscu zamieszkania adresata możliwe jest wręczenie pisma takim osobom, jak dorosły domownik, dozorca, administrator budynku, organ gminy. Doręczenie zastępcze na podstawie art. 139 § 1 k.p.c. może również nastąpić jedynie w miejscu zamieszkania pozwanego.

Autor podkreślił, że miejscem doręczenia, gdzie możliwe jest wręczenie pisma innej osobie niż adresat – w tym wypadku osobie uprawnionej do odbioru pism dla pracodawcy (art. 138 § 2 k.p.c.) – jest miejsce pracy adresata. Tym samym dla prawidłowego i skutecznego dokonania doręczenia ważne będzie wiedza sądu o takim miejscu doręczenia, poza podaniem przez stronę samego tylko adresu.

Glosator zaznaczył, że jeśli obowiązek podania zmiany adresu obejmowałby każdy przypadek miejsca doręczenia, dla którego możliwe jest oznaczenie adresu, to zbędne stałoby się wprowadzenie postanowienia co do obowiązku podania zmiany jedynie adresu skrytki pocztowej. Nie byłoby jednocześnie uzasadnienia dla wprowadzenia odrębnego przepisu – art. 136 § 4 k.p.c. – skoro pozostawienie pisma w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia odnosiłoby się również do każdej sytuacji zmiany adresu. Wskazał, że podanie miejsca zamieszkania i adresu odnosi się przy tym nie tylko do stron, lecz także do przedstawiciela ustawowego i pełnomocnika. Podanie przez stronę zmiany adresu dotyczy miejsca zamieszkania, a nie jakiegokolwiek innego adresu, nawet tego, pod którym doręczono wcześniej pismo. Jedynie gdy strona nie ma mieszkania lub dokonała takiego wyboru, jest to powinność podania zmiany adresu skrytki pocztowej.

Autor podkreślił trafność poglądu Sądu Najwyższego, że podanie adresu miejsca zamieszkania pozwala na zapewnienie skuteczności doręczenia pierwszego pisma w sprawie. Wskazał, że użycie formuły „adres stron” w odniesieniu do osób fizycznych oznacza wyłącznie adres miejsca zamieszkania, a nie adresy ich zakładów pracy; adres zamieszkania ma osoba fizyczna, a pojęcie adres zakładu pracy strony nie istnieje.

W przypadku osób prawnych (jednostek organizacyjnych) ustawodawca wprowadził w art. 126 § 2 pkt 1 k.p.c. powinność podania wyłącznie adresu siedziby takiej strony. Skoro na stronę – osobę fizyczną – nakłada się powinność podania zmiany adresu miejsca zamieszkania, to nieuzasadnione stałoby się rozciągnięcie tej powinności na podanie zmiany adresu miejsca wykonywania pracy (pobytu).

Konkludując, autor podzielił pogląd Sądu Najwyższego co do obowiązku podawania w pierwszym piśmie procesowym związanym z wszczęciem postępowania w sprawie adresu miejsca zamieszkania strony pozwanej.

J.S.

*

teza oficjalna

Niedopuszczenie w sprawie o zachówek z urzędu dowodu z opinii biegłego, niezbędnego do ustalenia wysokości żądania, jeżeli dochodzone roszczenie jest oczywiście uzasadnione co do zasady, stanowi naruszenie art. 232 zdanie drugie k.p.c., także wtedy, gdy stronę reprezentuje zawodowy pełnomocnik.

teza opublikowana w „Polskim Procesie Cywilnym”

Trudno bronić generalną tezę, że rola art. 232 zdanie drugie k.p.c. sprowadza się obecnie tylko do wypadków wyjątkowych, takich jak podejrzenie prowadzenia procesu fikcyjnego, zamiar stron obejścia prawa albo rażąca nieporadność jednej ze stron. Teza ta daje się uzasadnić, ale tylko wtedy, gdy sąd, mimo oczywistej potrzeby albo wręcz konieczności, nie podjął inicjatywy dowodowej z urzędu; w tych wyjątkowych sytuacjach można twierdzić – powołując się na interes publiczny – że uprawnienie sądu staje się obowiązkiem.

Niedopuszczenie w sprawie o zachówek z urzędu dowodu z opinii biegłego, niezbędnego do ustalenia wysokości żądania, jeżeli dochodzone roszczenie jest oczywiście uzasadnione co do zasady,

stanowi naruszenie art. 232 zdanie drugie k.p.c., także wtedy, gdy stronę reprezentuje zawodowy pełnomocnik.

(wyrok z dnia 11 grudnia 2014 r., IV CA 1/14, J. Gudowski, D. Dończyk, H. Wrzeszcz, OSNC 2015, nr 12, poz. 149; BSN 2015, nr 2, s. 12; NPN 2015, nr 1, s. 89)

Glosa

Aleksandry Rożnowskiej, Polski Proces Cywilny 2015, nr 3, s. 425

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Autorka zaznaczyła, że glosowany wyrok jest podsumowaniem dotychczasowego dorobku orzecznictwa dotyczącego podejmowania przez sąd inicjatywy dowodowej z urzędu i dotyczy zagadnienia ewentualnego nieskorzystania z tej inicjatywy. Przedstawiła charakter dopuszczenia dowodu przez sąd z urzędu. Podkreśliła, że art. 232 zdanie drugie k.p.c. ma charakter subsydiarny, jest wyjątkiem od zasady kontradiktoryjności i jako wyjątek powinien być wykładany ściśle. Oceniała, że trudno jest przychylić się do generalnej tezy Sądu Najwyższego, jakoby rola art. 232 zdanie drugie k.p.c. nie sprowadzała się tylko do wypadków wyjątkowych oraz że władza sędziego określona przez ustawodawcę w sposób bliski dyskrecjonalności nie może być w drodze wykładni zawężana lub w inny sposób ograniczana. Wskazała, że istotą naruszenia zasady kontradiktoryjności jest podjęcie inicjatywy dowodowej w sposób nieuzasadniony w braku szczególnych okoliczności procesowych, a nie przyjęcie, że w sytuacjach o wyjątkowym charakterze z art. 232 zdanie drugie k.p.c. wynika obowiązek działania z urzędu

Autorka podkreśliła, że dla wyjaśnienia charakteru podejmowania przez sąd inicjatywy dowodowej z urzędu przydatny jest model normy kompetencyjnej. Glosatorka poddała analizie zasady dopuszczalności inicjatywy dowodowej z urzędu, podkreślając, że kontradiktoryjny model procesu sam w sobie nie jest przeszkodą dla przeprowadzenia w okolicznościach sprawy dowodu z urzędu. Zaznaczyła, że uprawnienie sądu do podjęcia inicjatywy dowodowej aktualizuje się w rzeczywistości tylko w tych szczególnych sytuacjach procesowych o wyjątkowym charakterze, w których sąd ma obowiązek podjęcia inicjatywy dowodowej. Czynność ta nie miałaby zatem nigdy charakteru fakultatywnego. Poza

tymi nadzwyczajnymi sytuacjami – wobec kolizji z zasadą kontrykto-ryjności – działanie sądu z urzędu jest niedopuszczalne.

Glosatorka wskazała, że pozostając w zgodzie z zasadą *lege non distinguente nec nostrum est distinguere*, skoro mimo licznych nowelizacji nie powrócono do różnicowania środków dowodowych w kontekście podejmowania przez sąd inicjatywy dowodowej z urzędu, to – przyjmując założenie racjonalnego prawodawcy – wydaje się, że wprowadzanie odmiennych reguł w odniesieniu do opinii biegłego może stanowić działanie *praeter legem*.

Konkludując autorka podkreśliła, że inicjatywa dowodowa sądu musi być ograniczona do wyjątkowych przypadków, w których jej zaniechanie prowadzi do wydania oczywiście niestusznego i niesprawiedliwego rozstrzygnięcia. Czynność ta nie ma nigdy charakteru fakultatywnego, ponieważ kompetencja sądu do działania z urzędu aktualizuje się wyłącznie w tych sytuacjach, w których sąd ma obowiązek podjęcia inicjatywy dowodowej.

J.S.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2015, NR 11

Szkodą w uprawie rolnej (art. 50 ust. 1b w związku z art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1226 ze zm.) jest także szkoda wyrządzona przed zasiewem, związana z ponownym wykonaniem niezbędnych czynności agrotechnicznych przygotowujących grunt do zasiewu.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 19 maja 2015 r., III CZP 114/14, T. Ereciński, T. Bielska-Sobkowicz, D. Dończyk, J. Gudowski, A. Piotrowska, K. Strzelczyk, D. Zawistowski, OSNC 2015, nr 12, poz. 134)

*

W sprawie o wpis do rejestru zastawów skarga kasacyjna jest dopuszczalna.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 12 sierpnia 2015 r., III CZP 21/15, T. Ereciński, T. Bielska-Sobkowicz, J. Gudowski, H. Pietrzowski, K. Weitz, T. Wiśniewski, D. Zawistowski, OSNC 2015, nr 12, poz. 135)

*

Przewidziany w art. 394 § 2 k.p.c. termin do wniesienia zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji jest zachowany także

wtedy, gdy przed jego upływem strona wniosła zażalenie do sądu drugiej instancji właściwego funkcjonalnie (art. 397 § 2 zdanie pierwsze w związku z art. 369 § 3 k.p.c.).

(uchwała z dnia 19 lutego 2015 r., III CZP 100/14, I. Gromska-Szuster, A. Górski, K. Pietrzykowski, OSNC 2015, nr 12, poz. 136)

*

Umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela – banku, prowadzącego egzekucję na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego klauzulą wykonalności, niewczy skutki przerwy biegu przedawnienia spowodowane złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji.

(uchwała z dnia 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14, I. Gromska-Szuster, A. Górski, K. Pietrzykowski, OSNC 2015, nr 12, poz. 137)

*

Zakaz prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji określonych w art. 373 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1112 ze zm.) może być orzeczony również wtedy, gdy przed wejściem w życie ustawy z dnia 6 marca 2009 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. Nr 53, poz. 434) upłynął termin roku biegnący od dnia, w którym dłużnik był obowiązany złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli postępowanie w sprawie orzeczenia zakazu zostało wszczęte po wejściu w życie tej ustawy w terminie roku od dnia oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 Prawa upadłościowego i naprawczego. W takim postępowaniu za podstawę orzeczenia należy brać także stan rzeczy istniejący przed wejściem w życie ustawy z dnia 6 marca 2009 r.

(uchwała z dnia 19 lutego 2015 r., III CZP 105/14, I. Gromska-Szuster, A. Górski, K. Pietrzykowski, OSNC 2015, nr 12, poz. 138)

Osoba z zaburzeniami psychicznymi, mająca zdolność procesową, może udzielić pełnomocnictwa procesowego.

(uchwała z dnia 26 lutego 2015 r., III CZP 102/14, T. Ereciński, J. Gudowski, K. Weitz, OSNC 2015, nr 12, poz. 139)

*

Zajęcie rachunku bankowego nie może obejmować środków, o których mowa w art. 831 § 1 pkt 2a k.p.c., chyba że egzekwowana wierzytelność powstała w związku z realizacją projektu, na który te środki były przeznaczone.

(uchwała z dnia 26 lutego 2015 r., III CZP 104/14, T. Ereciński, J. Gudowski, K. Weitz, OSNC 2015, nr 12, poz. 140)

*

Umowa konsorcjum obejmująca wykonanie robót budowlanych, zawarta w celu udziału w przetargu ogłoszonym w ramach zamówień publicznych, może uzasadniać uczestnictwo konieczne wszystkich konsorcjantów w sprawie o zapłatę jednemu z nich przez zamawiającego wynagrodzenie za wykonaną część robót.

(wyrok z dnia 7 listopada 2014 r., IV CSK 95/14, A. Owczarek, M. Baczyk, I. Koper, OSNC 2015, nr 12, poz. 141)

*

Stronie kwestionującej skuteczność doręczenia pisma sądowego, od którego rozpoczyna się bieg terminu do dokonania czynności procesowej, nie przysługuje wniosek o przywrócenie tego terminu.

(postanowienie z dnia 12 listopada 2014 r., II CSK 297/14, H. Pietrkowski, OSNC 2015, nr 12, poz. 142)

*

Szpital psychiatryczny, który zgodnie z art. 23 ust. 4 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (jedn.

tekst: Dz.U. z 2011 r., Nr 231, poz. 1375, ze zm.) zawiadomił sąd opiekuńczy o przyjęciu do szpitala osoby chorej psychicznie bez jej zgody, nie jest uczestnikiem postępowania wszczętego przez sąd na podstawie art. 25 ust. 1 tej ustawy.

(postanowienie z dnia 14 listopada 2014 r., I CSK 653/14, J. Frąckowiak, I. Gromska-Szuster, D. Zawistowski, OSNC 2015, nr 12, poz. 143)

*

Minister Spraw Wewnętrznych może wytoczyć powództwo o uchylenie uchwały o połączeniu spółek, jeżeli spółka przejmująca jest cudzoziemcem w rozumieniu art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 167, poz. 1758 ze zm.) i na skutek połączenia dochodzi do nabycia przez nią prawa użytkowania wieczystego.

(postanowienie z dnia 14 listopada 2014 r., I CSK 713/13, J. Frąckowiak, I. Gromska-Szuster, D. Zawistowski, OSNC 2015, nr 12, poz. 144)

*

Wniosek o wszczęcie egzekucji nie przerywa biegu przedawnienia, jeżeli komornik umorzył postępowanie egzekucyjne na wniosek wierzyciela, który w toku tej egzekucji dokonał przelewu egzekwowanej wierzytelności.

(wyrok z dnia 19 listopada 2014 r., II CSK 196/14, B. Ustjanicz, A. Kozłowska, K. Strzelczyk, OSNC 2015, nr 12, poz. 145)

*

Odpis decyzji administracyjnej, którego zgodność z oryginałem została poświadczona przez notariusza (art. 129 § 2 k.p.c.), może stanowić podstawę wpisu w księdze wieczystej.

(postanowienie z dnia 20 listopada 2014 r., V CSK 9/14, Z. Kwaśniewski, M. Szulc, H. Wrzeszcz, OSNC 2015, nr 12, poz. 146)

W razie śmierci nienarodzonego dziecka, zdolnego do życia poza organizmem matki, sąd może na podstawie art. 446 § 4 k.c. przyznać najbliższym członkom rodziny odpowiednią sumę tytułem zaśluzczynienia za doznaną krzywdę.

(wyrok z dnia 26 listopada 2014 r., III CSK 307/13, K. Tyczka-Rote, G. Misiurek, B. Myszka, OSNC 2015, nr 12, poz. 147)

*

Artykuł 200 § 5 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1443) przyznaje pracownikowi roszczenie o przyjęcie w poczet członków spółdzielni.

(wyrok z dnia 9 grudnia 2014 r., III CSK 6/14, B. Myszka, M. Kocon, M. Romańska, OSNC 2015, nr 12, poz. 148)

*

Niedopuszczenie w sprawie o zachowek z urzędu dowodu z opinii biegłego, niezbędnego do ustalenia wysokości żądania, jeżeli dochodzone roszczenie jest oczywiście uzasadnione co do zasady, stanowi naruszenie art. 232 zdanie drugie k.p.c., także wtedy, gdy stronę reprezentuje zawodowy pełnomocnik.

(wyrok z dnia 11 grudnia 2014 r., IV CA 1/14, J. Gudowski, D. Dończyk, H. Wrzeszcz, OSNC 2015, nr 12, poz. 149)

*

Sąd rejonowy ogólnie właściwy dla przeciwnika (art. 27–30 w związku z art. 185 § 1 k.p.c.) jest właściwy w sprawie o zawezwanie do próby ugodowej także wtedy, gdy strony umówiły się na piśmie o poddanie innemu sądowi pierwszej instancji sporu wynikłego lub mogącego w przyszłości wyniknąć z oznaczonego stosunku prawnego. Jeżeli w myśl wymienionych przepisów nie można na podstawie okoliczności sprawy ustalić sądu właściwego, Sąd Najwyższy oznacza sąd, do którego należy złożyć wniosek o zawezwanie do próby ugodowej (art. 45 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 1 czerwca 2015 r., III CO 37/15, J. Gudowski, OSNC 2015, nr 12, poz. 150)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC-ZD 2015, NR D

1. Nieważność postępowania spowodowana składem sądu orzekającego sprzecznym z przepisami prawa zachodzi także wtedy, gdy sentencję wyroku podpisała – obok sędziego – osoba, która nie mogła brać udziału w wydaniu wyroku.

2. W postępowaniu cywilnym w naradzie sędziów nie może brać udziału protokolant.

3. Artykuł 85 § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 427) nie uchyla obowiązku zachowania tajemnicy narady sędziów (art. 324 § 1 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 24 czerwca 2014 r., I CZ 38/14, J. Górowski, M. Romańska, H. Wrzeszcz, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 50)

*

Wyrok wydany w sprawie z powództwa osoby trzeciej przeciwko dłużnikowi o świadczenie (art. 393 k.c.) nie korzysta z rozszerzonej prawomocności (art. 365 k.p.c.) w sprawie pomiędzy stronami umowy podstawowej.

(wyrok z dnia 25 czerwca 2014 r., IV CSK 610/13, D. Zawistowski, A. Kozłowska, K. Pietrzykowski, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 51)

Investor, pozwany o wynagrodzenie za wykonanie robót budowlanych, który w ramach rękojmi za wady wykonanego obiektu domaga się obniżenia wynagrodzenia, nie realizuje swego uprawnienia w drodze zarzutu potrącenia w rozumieniu art. 498 k.c. Może bronić się przed roszczeniem wykonawcy o zapłatę wynagrodzenia – w drodze zarzutu z tytułu rękojmi – podnosząc, że dochodzone żądanie wynagrodzenia jest w całości lub w części bezzasadne na skutek jego obniżenia na podstawie art. 637 § 2 w związku z art. 656 § 1 k.c.

(wyrok z dnia 26 czerwca 2014 r., III CSK 234/13, M. Kocon, B. Myszka, A. Owczarek, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 52)

*

Sformułowanie postanowień wzorca umownego określających główne świadczenia stron w sposób niejednoznaczny może stanowić przesłankę uznania tych postanowień za niedozwolone (art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c.).

(wyrok z dnia 10 lipca 2014 r., I CSK 531/13, Z. Kwaśniewski, J. Górowski, G. Misiurek, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 53)

*

Do przerwy biegu terminu zasiedzenia nie ma zastosowania art. 5 k.c.

(postanowienie z dnia 10 lipca 2014 r., I CSK 533/13, Z. Kwaśniewski, J. Górowski, G. Misiurek, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 54)

*

1. Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, o którym mowa w art. 446 § 3 k.c., obejmuje wszystkie niekorzystne zmiany bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków rodziny zmarłego oraz zmiany w sferze dóbr niematerialnych, które rzutują na tę ich sytuację.

2. W razie braku prawomocnego wyroku skazującego wydanego w postępowaniu karnym sąd w sprawie cywilnej może samodzielnie

ustalić popełnienie przestępstwa jako przesłankę zastosowania terminu przedawnienia określonego w art. 442¹ § 2 k.c., wymaga to jednak dokonania własnych ustaleń dotyczących istnienia znamion przestępstwa, według zasad przewidzianych w prawie karnym. Na potrzeby postępowania cywilnego w sprawie o odszkodowanie dopuszczalne jest ustalenie na podstawie całokształtu okoliczności sprawy podmiotowych znamion przestępstwa nawet wtedy, gdy sprawca czynu nie został zidentyfikowany.

(wyrok z dnia 11 lipca 2014 r., III CSK 193/13, D. Zawistowski, M. Bączyk, B. Myszka, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 55)

*

Pełnomocnictwo procesowe obejmuje z mocy samego prawa umocowanie do wniesienia zażalenia do Sądu Najwyższego i udziału w postępowaniu zażaleniowym (art. 91 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 11 lipca 2014 r., III CZ 29/14, D. Zawistowski, M. Bączyk, B. Myszka, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 56)

*

1. Umowa o zastępstwo inwestycyjne jest umową o świadczenie usług, do której – na podstawie art. 750 k.c. – ma zastosowanie art. 746 k.c.

2. Inwestor zastępczy odpowiada wobec inwestora bezpośredniego za niewykonanie lub nienależyte wykonanie czynności objętych umową o zastępstwo inwestycyjne, a nie za uchybienia wykonawców budowlanych, chyba że przyczynił się do ich popełnienia. W sytuacji, w której inwestor bezpośredni nie podziela poglądu inwestora zastępczego na temat nienależytego wykonania umowy przez wykonawcę budowlanego i sprzeciwia się dochodzeniu roszczenia odszkodowawczego, inwestor zastępczy nie może skutecznie powołać się na uszczerbek w majątku, spowodowany istnieniem wymagalnego zobowiązania wobec inwestora bezpośredniego.

(wyrok z dnia 11 lipca 2014 r., III CSK 245/14, D. Zawistowski, M. Bączyk, B. Myszka, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 57)

1. Artykuł 626¹ § 3 k.p.c. ma zastosowanie tylko w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji.

2. W razie niemożności doręczenia uczestnikowi postępowania – z powodu jego śmierci po złożeniu wniosku o wpis – postanowienia sądu pierwszej instancji o odmowie dokonania wpisu, w sprawie ma zastosowanie art. 174 § 1 pkt 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

(postanowienie z dnia 11 lipca 2014 r., III CZP 41/14, D. Zawistowski, M. Bączyk, B. Myszką, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 58)

*

1. Sprawa wszczęta żądaniem zmierzającym do realizacji roszczenia przewidzianego w art. 527 k.c. jest sprawą o prawa majątkowe.

2. Współuczestnictwo wierzycieli dochodzących od pozwanego roszczeń przewidzianych w art. 527 k.c. jest współuczestnictwem formalnym.

(postanowienie z dnia 17 lipca 2014 r., III CZ 30/14, J. Gudowski, D. Dończyk, H. Wrzeszcz, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 59)

*

Oceny, czy określone zachowanie członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest przestępstwem z art. 586 k.s.h., sąd cywilny powinien dokonać z uwzględnieniem przepisów prawa karnego materialnego, w tym dotyczących zamiaru, rodzaju winy i jej stopnia.

(wyrok z dnia 24 lipca 2014 r., II CSK 582/13, A. Piotrowska, D. Dończyk, M. Szulc, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 60)

*

1. Pojęcie interesu konkurencyjnego obejmuje zawarcie przez członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z podmiotem konkurencyjnym pozornej umowy o świadczenie usług (art. 211 k.s.h.).

2. W razie nieujawnienia przez członka zarządu wszystkich faktów i dokumentów dotyczących działalności spółki z ograniczoną od-

powiedzialnością, nie może on skutecznie podnieść zarzutu nadużycia prawa podmiotowego przez współnika większościowego, który głosował za udzieleniem absolutorium, a następnie wniósł powództwo na podstawie art. 295 § 1 k.s.h.

(wyrok z dnia 24 lipca 2014 r., II CSK 627/13, A. Piotrowska, D. Dończyk, M. Szulc, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 61)

*

Żądanie pozwu obejmujące roszczenia o zaniechanie naruszania prawa ochronnego na znak towarowy (art. 296 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1410) oraz o zaniechanie niedozwolonych działań stanowiących czyn nieuczciwej konkurencji i usunięcia ich skutków (art. 18 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.) powinno być sformułowane precyzyjnie i jednoznacznie.

(wyrok z dnia 7 sierpnia 2014 r., II CSK 761/13, A. Piotrowska, W. Katner, A. Owczarek, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 62)

*

Artykuł 434 k.c. może być podstawą odpowiedzialności samodzielnego posiadacza budynku za szkodę na osobie, powstałą w wyniku stłuczenia szyby w drzwiach wejściowych.

(wyrok z dnia 21 sierpnia 2014 r., IV CSK 673/13, M. Wysocka, A. Górski, B. Ustjanicz, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 63)

*

1. W razie indosu powierniczego w celu inkasa, służącego wyłącznie interesom indosanta, art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (Dz.U. Nr 37, poz. 282) nie wyłącza możliwości podnoszenia przez dłużnika wekslowego wobec indosatarusza zarzutów przysługujących mu przeciwko indosantowi.

2. Treścią upoważnienia do uzupełnienia otrzymanego weksła *in blanco* jest objęte jedynie uzupełnienie weksła przed upływem

terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu.

(wyrok z dnia 4 września 2014 r., II CSK 478/13, B. Myszka, A. Owczarek, K. Strzelczyk, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 64)

*

Nabycie przez rolniczą spółdzielnię produkcyjną przez zasiedzenie prawa własności nieruchomości, która w chwili wniesienia jako wkład gruntowy była własnością członka spółdzielni, nie zwalnia jej z obowiązku rozliczenia z członkiem w razie ustania członkostwa – w naturze, jeżeli dysponuje gruntem równoważnym – lub w drodze świadczenia pieniężnego (art. 148 § 3 i 4 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1443).

(wyrok z dnia 4 września 2014 r., II CSK 637/13, B. Myszka, A. Owczarek, K. Strzelczyk, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 65)

*

Nieudostępnienie klientowi toalety w lokalu banku albo zagrożenie nieudostępnieniem jej w przyszłości może stanowić naruszenie dóbr osobistych klienta, a w szczególności jego godności.

(wyrok z dnia 17 września 2014 r., I CSK 682/13, I. Gromska-Szuster, I. Koper, K. Pietrzykowski, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 66)

*

Niebezpieczeństwo padnięcia konia, jeżeli strony nie postanowiły inaczej, przechodzi na kupującego z chwilą jego wydania, niezależnie od tego, czy kupujący uzyskał własność, czy – wskutek zastrzeżenia własności przez sprzedawcę – własności tej nie nabył (art. 548 § 1 k.c.).

(wyrok z dnia 25 września 2014 r., II CSK 664/13, M. Kocon, Z. Kwaśniewski, B. Trębska, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 67)

INFORMACJE

W dniu 6 października 2015 r. odbyło się posiedzenie zgromadzenia sędziów Izby Cywilnej, zwołanego na podstawie art. 18 ustawy z dnia z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 499 ze zm.) w celu zaopiniowania kandydata na stanowisko przewodniczącego Wydziału I Izby Cywilnej, w związku ze zwolnieniem tego stanowiska przez sędziego Sądu Najwyższego prof. dr hab. Tadeusza Wiśniewskiego, na skutek wejścia w życie zmiany do art. 30 ustawy o Sądzie Najwyższym, wprowadzonej ustawą z dnia 12 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2015 r., poz.1167).

Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej prof. dr hab. Tadeusz Ereciński przedstawił kandydaturę sędziego Sądu Najwyższego Dariusza Zawistowskiego, która została przez zgromadzenie sędziów Izby zaaprobowana.

Następnie zgromadzenie podjęło następującą uchwałę:

Uchwała Zgromadzenia Sędziów Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2015 r.

Na podstawie art. 18 § 1 pkt 6 ustawy z dnia z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 499 ze zm.) Zgromadzenie Sędziów Izby Cywilnej Sądu Najwyższego zwraca się do Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego o podjęcie – wraz z sędziami Sądu Najwyższego, członkami Krajowej Rady Sądownictwa – działań

zmierzających do złożenia przez Krajową Radę Sądownictwa do Trybunału Konstytucyjnego wniosku o zbadanie zgodności z Konstytucją art. 13 i 30 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, po zmianach dokonanych ustawą z dnia 12 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2015 r., poz.1167).

Zmiana art. 13, dokonana z naruszeniem zasad ustanawiania kadencyjności w trakcie sprawowania urzędu, podważa zasadę demokratycznego państwa prawnego określoną w art. 2 Konstytucji, a zmiana art. 30 rażąco narusza przewidzianą w art. 32 Konstytucji zasadę równości i niedyskryminacji.

* * *

Po zgromadzeniu odbyła się narada robocza sędziów, z udziałem asystentów i członków Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego. Na wstępie zebrani uczcili chwilą ciszy pamięć sędziego Sądu Najwyższego w stanie spoczynku Mariana Słoniewskiego, który zmarł w Katowicach w dniu 31 sierpnia 2015 r. Następnie prowadzący naradę Prezes Sądu Najwyższego Tadeusz Ereciński serdecznie pogratulował i wręczył kwiaty sędziom Sądu Najwyższego, obchodzącym jubileusze: sędziemu Sądu Najwyższego Zbigniewowi Kwaśniewskiemu – z okazji 45-lecia pracy zawodowej, sędzi Sądu Najwyższego Marii Szulc – z okazji 40-lecia służby sędziowskiej, oraz sędziemu Sądu Najwyższego Grzegorzowi Misiurkowi – z okazji 30-lecia służby sędziowskiej.

W części roboczej prof. dr hab. Roman Trzaskowski, członek Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego, przedstawił bardzo interesujący wykład na temat „Niedozwolone postanowienia umowne”. Wykład wywołał żywą dyskusję, w której wzięli udział sędziowie Sądu Najwyższego Zbigniewa Kwaśniewski, Marta Romańska, Józef Frąckowiak, Mirosław Bączyk i Krzysztof Strzelczyk.

Następnie zabrał głos sędzia Sądu Najwyższego Dariusz Zawistowski, członek Krajowej Rady Sądownictwa, który przedstawił bieżące prace Rady.

Na zakończenie narady Prezes Sądu Najwyższego Tadeusz Ereciński serdecznie podziękował sędziemu Sądu Najwyższego Tadeuszowi Wiśniewskiemu za wieloletnią służbę na stanowisku przewodniczącego Wydziału I Cywilnego. Zebrani dołączyli się do podziękowań gorącymi oklaskami.

Dane statystyczne – październik 2015 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia							
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchyłono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	Inny sposób	
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	2118	343	347	-	30	2	42	-	230	43	2114
3.	CZP w tym:	37	5	13	12	-	-	-	-	-	1	29
	art. 390 k.p.c.	30	5	12	11	-	-	-	-	-	1	23
	skład 7-miu	6	-	1	1	-	-	-	-	-	-	5
	pełny skład	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
4.	CZ	119	44	57	-	28	3	16	-	-	10	106
5.	CO w tym:	13	65	65	-	-	-	-	-	-	65	13
	art. 401 k.p.c.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	art. 45 i 48 k.p.c.	13	65	65	-	-	-	-	-	-	65	13
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	156	25	33	-	-	-	-	1	12	20	148
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	RAZEM	2443	482	515	12	58	5	58	1	242	139	2410

SPIS TREŚCI

	<i>str.</i>
Uchwały	3
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	12
Głosy	22
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2015, nr 12	46
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC-ZD 2015, nr D	51
Informacje	57
Dane statystyczne	59